

ANAYASA MAHKEMESİ'NE İTİRAZ BAŞVURUSUNDA İLK İNCELEME EŞİĞİ

*The Threshold for Preliminary Review in the Concrete Norm Review by
the Constitutional Court of the Republic of Türkiye*

Dr. Öğr. Üyesi Duygu DÜLGER*

ÖZET

Her yıl yerel mahkemelerden, istinaf mahkemelerinden, yüksek mahkemelerden ve hatta Anayasa Mahkemesinin kendisinden birçok dava dosyası, somut norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesinin önüne gelmektedir. Bazı dosyalarda başvuru haklı bulunarak Anayasa'ya aykırılığı iddia edilen kuralın iptali gerçekleşmekte, bazı dosyalar ise itirazın haklı bulunmaması nedeniyle reddedilmektedir. Üçüncü bir grupta ise başvurular, Anayasa Mahkemesinin esas incelemesi aşamasına geçememekte; "ilk inceleme" aşamasında geri çevrilmekte veya doğrudan reddedilmektedir. Bu çalışmada 1982 Anayasası'nın yürürlükte bulunduğu süreçte Anayasa Mahkemesine itiraz yolu ile getirilen bütün başvurular taranmış, bu başvurulardan ilk inceleme aşamasını geçemeyen yüzlercesi ayrıntılı olarak irdelenmiş ve bunların itiraza konu normun Anayasa'ya uygunluğunun test edileceği "esasa ilişkin inceleme aşaması"na geçememe sebepleri bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Çalışma, ağırlıklı olarak ilgili mevzuat ve bu mevzuatın uygulamasından kaynaklanan içtihat istatistikleri üzerine durmaktadır. Diğer yandan teoriye yalnızca zaman zaman değinilmektedir. Zira

* Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Anayasa Hukuku Ana Bilim Dalı, duygu.dulger@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0224-1417

çalışmanın gerçekleştirilmesindeki amaç, sıkça karşılaşılan hatalar üzerine uygulamacılara bir inceleme sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Somut norm denetimi, itiraz yolu, anayasaya uygunluk denetimi, kabul edilebilirlik incelemesi, ilk inceleme.

ABSTRACT

Every year, the Constitutional Court receives several cases from regional courts, courts of appeal, high courts, and even the Constitutional Court itself through the mechanism of concrete norm control. Some of these applications are found to be well-grounded, resulting in the annulment of the allegedly unconstitutional rule, while others are rejected for being ill-founded. However, there are some other applications fail to reach the assessment on merits by the Constitutional Court as they are dismissed or rejected outright at the “preliminary review” stage. This study presents a comprehensive analysis of all applications brought before the Constitutional Court under the contention of unconstitutionality procedure during the period of the 1982 Constitution. It includes a detailed examination of hundreds of these applications that did not pass the preliminary examination. This paper analysed and classified the reasons of failing to proceed to the merits examination, where the constitutionality of the norm that has been subject of objection will be evaluated. Drawing on the relevant legislation and the implementation thereof, the study primarily focuses on case-law statistics. Theoretical issues, however, are addressed only when necessary. A deeper understanding of theory is not specifically encouraged in this study, as its main aim is to provide practitioners with a review of frequently made mistakes.

Keywords: Concrete norm review, objection, constitutionality review, admissibility review, preliminary review.

I. GİRİŞ

Hukukun üstünlüğünü koruma, insan haklarını güvence altına alma ve demokratik bir hukuk devleti işleyişini sürdürme amacını taşıyan anayasaya uygunluk denetimi, bir ülkenin anayasa mahkemesi veya benzeri yüksek yargı organlarının yasaların ve diğer hukuki düzenlemelerin anayasaya uygun olup olmadığını denetleme sürecidir.

Uygulamada anayasaya uygunluk denetiminin ilk örneklerinin olağan yargı organları tarafından sürdürülen denetim şeklinde ortaya çıktığı ancak zaman içinde bu tür bir denetim için özellikle merkezî yargı organlarının ortaya çıktığı ve bunların giderek yaygınlaştığı görülmektedir.

Anayasaya uygunluk denetiminin gerçekleştirilmesinde yetkinin olağan mahkemelere açıkça tanındığı Finlandiya, Estonya, Japonya gibi ülkelerin yanında bu yetkiyi kendilerine yorum yoluyla devşiren Norveç, Danimarka ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler de bulunmaktadır. Bu grupların her ikisine de dâhil olmayan Türkiye, anılan yetkinin olağan mahkemelerde bulunmadığının açıkça kabul edildiği bir üçüncü kategoride yer almaktadır.

Bugün için ülkemizde somut norm denetimi Anayasa'nın 152., 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu Ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40 vd., Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün ise 46 vd. maddeleri uyarınca "itiraz yolu" ile gerçekleştirilmektedir.

"Somut norm denetimi" isimlendirmesindeki "somut" sıfatı "norm"u değil aslında "denetim"i nitelemektedir çünkü bu yol, kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin Anayasa'ya uygunluk denetimini uygulanma aşamasında mümkün kılan, a posteriori nitelikteki bir yargısal yöntemdir. Yani, isimlendirmede belirleyici olan şey anayasaya uygunluğu denetlenmekte olan normun somut veya soyut olması değil "somut olma"nın normun artık yürürlüğe girmiş olmasının yanında bir de gerçekleşmiş bir olay üzerinde uygulanma

olanağına kavuşmuş olmasından ileri gelmektedir.

Bu çalışmada 1982 Anayasası'nın yürürlükte bulunduğu süreç boyunca Anayasa Mahkemesine somut norm denetimi kapsamında getirilen bütün itiraz başvuruları incelenmiş ve ilk inceleme aşamasını geçemeyenler ayrıntılı olarak ele alınmış; bu durumun sebepleri bir sınıflandırmaya ve analize tabi tutulmuştur.

II. ANAYASA MAHKEMESİ İÇTİHADINDA "İLK İNCELEME"

İtiraz yolunda Anayasa Mahkemesinin kabul edilebilirlik incelemesi yetkisinin mevzuattan kaynaklanan sınırları, ancak Anayasa Mahkemesi içtihadı ile birlikte değerlendirildiğinde gerçek anlamıyla anlaşılabilir¹. Mahkemenin sınırları yorumlama biçimi fazlasıyla geniş olursa o zaman hukuk devletinin koruyuculuk ilkesi zayıflatılmış ve yargı denetiminin önemli bir kolu güçsüzleştirilmiş olur². Benzeri bir işlev kaybı, onlarca başvuru dosyasında tekrar tekrar aynı usul hatalarına düşülerek anayasallık denetimini olanaksız kılmakla da ortaya çıkmaktadır.

İtiraz başvuru neticesinde verilen kararların muhtemel biçimleri: esas incelemesine geçildiği takdirde iptal, ret veya kısmen iptal/kısmen ret; ilk inceleme aşamasını geçemediği takdirde ise başvurunun konusuz kalmasından ötürü karar verilmesine yer olmadığı, aynı kural hakkında daha önce karar verilmiş olduğu için karar verilmesine yer olmadığı, başvuruların birleştirilmesi, görevsizlik/yetkisizlik gerekçesiyle ret, başvurunun eksikliğin giderilmesi için geri çevrilmesi, on yıllık sürenin henüz dolmamış olması nedeniyle ret olarak karşımıza çıkmaktadır³.

---

1 Ülgen, Ö. (2013). *Anayasa Yargısında İlk İnceleme*, İstanbul: Beta Yayınevi, s. 133.

2 Karamustafaoğlu, T. (1974). "İtiraz Yoluna Başvuran Mahkeme ve Bakılmakta Olan Dava", *AÜHFD*, C. 31., S. 1-4., s. 53.

3 Başlar, T. (2006). *Anayasa Yargısında 'Davaya Bakmakta Olan Mahkeme'*, içinde Turhan, M. ve Tülen, H. (Ed.), *Anayasa Yargısı İncelemeleri-I*, Ankara: Ankara Mahkemesi Yayınları, s. 224.

Bu karar tipleri aşığıda, A. başvuru mahkeme tarafından yeniden ele alındığında giderilebilecek eksikliklerin olduğu başvurularda “geri çevirme”; B. başvuru mahkeme tarafından giderilemeyecek eksikliklerin bulunduğu başvurularda ise “ret kararları” olarak sınıflandırılmıştır. Başvuru dosyası, geri çevirme kararlarının neticesinde başvuru mahkemeye iade edilerek eksikliklerin giderilmesi beklenmekte ve bu karar Resmî Gazete’de yayımlanmamaktadır. Ret kararları ise Resmî Gazete’de yayımlanmakla birlikte başvuruda düzeltilme olanağı olmayan bir noksanlık bulunduğu anlamına gelir.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Anayasa’ya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi” başlıklı 40. maddesi, başvurunun yöntemine uygun olup olmadığının evrakın kayda girişinden itibaren on gün içinde inceleneneğini ve açıkça dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının, Mahkeme tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceğini belirtmiştir.

A. GERİ ÇEVİRME KARARLARI

Anayasa Mahkemesinin somut norm denetimi sırasındaki esasa girmeme tercihi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddesinin 1. ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 46. maddesinin 2. fıkralarındaki türden giderilebilir bazı şekli veya maddi eksiklerden kaynaklanıyor ise “Geri Çevirme/ İade” kararı olarak karşımıza çıkar ve dosya, eksikliğin giderilmesi için başvuru mahkemeye geri gönderilir.

Aşığıda geri çevirme kararlarının sebepleri, gerekçeli başvuru kararındaki eksiklikler ve diğere belgelerdeki eksiklikler şeklinde tasnif edilerek maddi ve şekli hatalar irdelenmiştir.

1. Gerekçeli Başvuru Kararındaki Eksiklikler Nedeniyle Geri Çevrilme

Mahkeme kararlarının daima “gerekçe”li olması, Anayasa’nın 141. maddesi hükmü gereğince bir zorunluluk olmanın yanı sıra yargılamayı başlatan iddia ve taleplerin başvuru tarafından ileri sürülmesi, yargılama boyunca değerlendirilmesi, yargıç tarafından kesin hükme bağlanması aşamalarında yürütülen hukuk mantığının ve elde edilmesi hedeflenen hukuki yararın objektif ve rasyonel biçimde anlaşılabilmesi için de büyük önem taşır.

a. Maddi Eksiklik: Gerekçeli Başvuru Kararında İçerik Hataları

Tam ve Anlaşılır Bir Gerekçeli Başvuru Kararının Bulunmaması:

Bir kural hakkında Anayasa’ya aykırılık iddiası ile başvuruda bulunan mahkemeler, başvuru dosyalarında Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 2949 sayılı Kanun’un 28/1 ve daha sonra yürürlüğe giren 6216 sayılı Kanun’un 40/1(a) hükmü gereğince ayrıca bir gerekçeli başvuru kararı sunmalıdır. Ne var ki ilk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 76’sında⁴ (%9,2) bu gerekçeli başvuru kararı yerine salt kısa kararı içeren duruşma tutanağının onaylı örneği veya yalnızca bir üst yazı bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi bu başvuruları geri çevirerek ilgili mahkemelerin eksiksiz ve anlaşılabilir bir gerekçeli başvuru kararını dosyaya eklemesine karar vermiştir.

Gerekçeli Kararda İtiraz Edilen Maddelerin ve İtiraz Gerekçelerinin Net Olmaması:

Başvuru dosyası için ayrı bir Anayasa Mahkemesine itiraz başvurusu kararı düzenlenmiş olmasının karşın bu kararda hangi kanun maddelerinin Anayasa’nın hangi maddelerine, hangi gerekçeyle aykırı olduğunun yeterli açıklıkta gösterilmemesi,

---

4 Bkz. Karar Listesi.

başvuruların geri çevrilmesinde önemli bir nedendir. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 99'unda⁵ bu eksiklik görülmüştür ve bu oran %10,33'tür. İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında itiraz başvurusunun mahkemelerce gerekçeli kararla yapılacağı belirtilmiştir. Söz konusu fıkranın (a) bendinde, gerekçeli kararda Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Belirsizliklerden kaynaklı olarak başvuru kararının gerekçesi ile sonuç bölümü veya kısa karar arasında iptali istenen kurallar yönünden çelişki ya da eksiklikler bulunması da başvuruların iade edilmesinin nedenlerinden biridir. Anayasa Mahkemesi ilk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 14'ünde⁶ bu hatayı tespit ederek başvuruları ilgili mahkemelere geri göndermiş, çelişki ve eksikliklerin giderilmesine karar vermiştir.

Gerekçeli Başvuru Kararının Talep Kısmında Eksiklik Bulunması:

Davada uygulanacak hükmün Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri anlatılmış olmasına karşın bu hükmün iptalinin açıkça talep edildiği bir istem ifadesinin bulunmaması da başvuruların geri çevrilmesine neden olmaktadır. Bu eksiklik, ilk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 1'inde⁷ görülmüştür. Anayasa Mahkemesi ilgili başvurunun mahkemeye geri gönderilmesi gerektiğine dair Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ve 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi hükmüne atıfta bulunmuştur.

Başvurunun Kimin Talebi İle Yapıldığı Açık Olmaması:

Başvurunun resen mi yoksa taraflardan birinin talebi

---

5 Bkz. Karar Listesi.

6 Bkz. Karar Listesi.

7 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2021/23, K.2021/12, 3/3/2021.

üzerine mi yapıldığının açık olmaması, başvurunun değerlendirilmesini zorlaştıran bir unsurdur. Bu durum, başvurunun dayanağını ve niteliğini belirsiz hâle getirmektedir ve incelemenin temelini oluşturan unsurların doğru şekilde belirlenmesini engellemektedir. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 1'inde⁸ bu eksiklik bulunmaktadır. İlgili kararda Anayasa Mahkemesi, başvuran mahkemece yapılan başvurunun resen mi yoksa sanığın isteminin ciddi bulunması sonucu mu yapıldığının açıklığa kavuşturulmasına karar vermiştir.

Kısa Karar ile Başvuru Kararı Arasındaki Farklılıklar:

Kısa karar ile başvuru kararı arasında farklılıkların bulunması, başvuruların iade edilmesine yol açan bir diğer faktördür. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 2'sinde⁹ bu durum tespit edilmiştir. İlgili dosyalarda Anayasa Mahkemesi, farklılıkların giderilmesi için geri çevirme kararı vermiştir.

b. Şekli Eksiklik: Gerekçeli Başvuru Kararında Kırtasiye Hataları

Gerekçeli Başvuru Kararının Aslının Olmaması:

6216 sayılı Kanun madde 10/1/a ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü madde 46/2 hükmüne göre gerekçeli başvuru kararının aslı yerine onaylanmış örneğinin gönderilmesi, başvuruların kabul edilmemesine neden olan bir diğer eksikliklerdir. Bu eksiklik, ilk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 9'unda¹⁰ görülmüştür. Söz konusu

---

8 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2001/206, K.2001/66, 3/4/2001.

9 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2001/66, K.2001/31, 20/2/2001; AYM, E.2001/206, K.2001/66, 3/4/2001.

10 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2000/2, K.2000/1, 12/1/2000; AYM, E.2001/72, K.2001/30, 13/2/2001; AYM, E.2001/249, K.2001/76, 1/5/2001; AYM, E.2005/24, K.2005/12, 9/3/2005; AYM, E.2012/64, K.2012/93, 15/6/2012; AYM, E.2016/178, K.2016/171, 2/11/2016; AYM, E.2017/93, K.2017/69, 15/3/2017; AYM, E.2017/138, K.2017/114, 12/7/2017.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.2010/56, K.2010/83, 24/6/2010.

başvurular hakkında Anayasa Mahkemesi, gerekçeli başvuru kararının aslının dosyaya eklenmesi için geri çevirme kararı vermiştir.

Başvuru Kararında Kısmen Başka Dosyaya Ait Bilgilerin Bulunması:

Başvuru kararının kısmen başka bir dosyaya ait bilgileri içermesi de başvuruların iadesine neden olmaktadır. Bu eksiklik, ilk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 1'inde¹¹ görülmüştür. İlgili dosyada Anayasa Mahkemesi, hatanın giderilmesi için geri çevirme kararı vermiştir.

Başvuru Kararının Karar Günü ve Esas Sayısı Bilgilerini İçermemesi:

Başvuru kararında karar günü ve esas sayısının bulunmaması da geri çevirme nedenleri arasındadır. Bu eksiklik, ilk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 1'inde¹² görülmüştür. İlgili dosyada Anayasa Mahkemesi, eksikliğin giderilmesi için iade kararı vermiştir.

2. Diğer Belgelerdeki Eksiklikler Nedeniyle Geri Çevrilme

a. Maddi Eksiklikler: Var Olmayan İçerik

İtiraz başvurusu kararının olmaması:

Bazı başvurular, yalnızca tarafın talebinin tutanağa geçirilmesiyle sınırlı kalmakta ve ciddi bulunarak Anayasa Mahkemesi'ne gönderilme kararını dahi içermemektedir. Bu tür başvurularda, geri gönderme yerine "karar verilmesine yer olmadığına dair karar" verilmesi söz konusudur. Ayrıca itirazın karara bağlanıp bağlanmadığını gösteren bilgi ve belgelerin eksikliği de başvuruların iade edilmesine yol açmaktadır. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949

---

11 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2005/23, K.2005/11, 9/3/2005.

12 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2005/48, K.2005/30, 23/5/2005.

kararın 3'ünde¹³ bu durum görülmüştür.

Mahkemenin Anayasa'ya aykırılık iddiasının taraflardan gelmesi durumunda bu iddiayı ciddiye alarak Anayasa Mahkemesine iletip iletmeme davranışını düzenleyen üç temel modele karşılaştırmalı hukukta rastlamak mümkün: Katı olan modelde mahkemenin iddiaya ikna olması gerekir. Almanya ve Bulgaristan uygulamaları buna örnektir. Gevşek olan modelde ise tarafların tespit ettiği aykırılık konusunda mahkemenin iddia sahibi taraf ile hemfikir olması şart değildir. İddianın mahkemede makul bir kuşku uyandırması yeterlidir. İtalya, İspanya ve Avusturya örnekleri bu yöndedir. Üçüncü seçenekte ise mahkeme inisiyatif kullanmamakta, taraflardan birinin böyle bir iddiası var ise bunu mutlaka merkezî yargı organına anayasaya aykırılık iddiasının kesin hükme bağlanması için iletmektedir. Bu seçeneğe Belçika örnek gösterilebilir¹⁴.

Türkiye'de de "ciddi bulmak" ifadesi ile açıklanan bu durumda ciddi bulmak ifadesinin iddiaya tümüyle katılmak olarak algılanmaması gerekliliği makuldür. Ne var ki "ciddi bulma" ifadesinin mahkemelerce zaman zaman "hemfikir olma" gibi algılandığına da rastlanmaktadır.

Yargılamanın Diğer Unsurlarının Anayasaya Aykırılık İddiası Hakkındaki Beyanlarının Eksikliği:

Başvuruların reddedilmesinin diğer yaygın bir nedeni de iddia sahibinin haricinde davacının, davalının, Cumhuriyet savcısının, sanıkların, müştekinin veya müdahilin Anayasa'ya aykırılık konusundaki görüşlerinin bulunmamasıdır. İlk inceleme aşamasını geçemeyen 949 kararın 63'ünde¹⁵ bu eksiklikler tespit edilmiştir.

Anayasa'ya aykırılık iddiasının sahibinin yanı sıra

---

13 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2004/110, K.2004/121, 8/12/2004; AYM, E.2016/42, K.2016/40, 26/5/2016; AYM, E.2005/48, K.2005/30, 23/5/2005.

14 Ülgen, Ö. (2013). s. 150.

15 Bkz. Karar Listesi.

yargılamanın diğer unsurlarının bu iddiaya dair beyanlarının alınmasının gerekliliği, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un yanı sıra 2004 yılı sonuna kadar yürürlükte olan 1412 sayılı Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu'nun 31. maddesinde yer almış, daha sonra yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 33. maddesinde de korunmuştur. Buna göre duruşmada verilecek kararlar orada hazır bulunan müdafî, vekil ve diğer ilgililer dinlendikten sonra verilir. Cumhuriyet savcısının yazılı veya sözlü görüşünün alınması ise gerek duruşmada gerekse duruşma dışında verilecek kararlar için bir gerekliliktir. Bu kuralın ilk inceleme aşamasında Anayasa Mahkemesi tarafından gözetileceğine dair 2949 sayılı Kanun'un 28/2. maddesi hükmü, 30/3/2011'de yürürlüğe giren 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinde varlığını korumamıştır.

b. Şeklî Eksiklikler: Başvuru Dosyasında Sunulan Ancak Hata Barındıran Belgeler

Belgelerin Onaylı Örneklerinin Eksik Olması Nedeniyle Geri Çevrilme:

6216 sayılı Kanun'un madde 40/1/b-c ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde, "Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneği", (b) bendinde ise "Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örnekleri"nin gerekçeli başvuru kararının aslı ile birlikte Mahkemeye sunulması gerektiği ifade edilmiştir. Bu hükümlere uyulmaması, başvurunun ilk inceleme aşamasında elenmesine neden olmaktadır. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 8'inde¹⁶ bu eksiklik tespit edilmiştir.

---

16 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2023/176, K.2023/196, 30/11/2023; AYM, E.2023/83, K.2023/74, 4/5/2023; AYM, E.2005/24, K.2005/12, 9/3/2005; AYM, E.2002/125, K.2002/70, 11/9/2002; AYM, E.2023/152, K.2023/169, 11/10/2023; AYM, E.2016/175, K.2016/168, 2/11/2016; AYM, E.2014/78, K.2014/82, 14/5/2014; AYM, E.2005/23, K.2005/11, 9/3/2005.

Belgelerin Tarih Sırasına Göre Dizi Pusulasına Bağlanarak Sıralanmış Olmaması:

6216 sayılı Kanun madde 40/1 ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü madde 46/2/c hükümlerine göre başvuru kararı ekindeki ilgili belgelerin “dizi pusulasına bağlı onaylı örnekleri” yerine dizi listesine bağlı kalınmaksızın veya onaysız eklenen fotokopilerinin gönderilmesi ya da bazılarının hiç gönderilmemiş olması sıkça rastlanan bir durumdur. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 109’unda¹⁷ bu eksiklik tespit edilmiştir. Bu oran, %11,48’e denk gelmektedir.

Belgelerin Ayır Ayır Yerine Topluca Onaylanmış Olması:

Belgelerin her birinin ayrı ayrı onaylanması gerektiği hâlde topluca onaylanması da bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 1’inde¹⁸ bu hata yapılmıştır. Belgelerin ayrı ayrı onaylanması, her belgenin doğruluğunun ve geçerliliğinin ayrı ayrı teyit edilmesi açısından gereklidir.

Başvuru Dosyasının Okunaklı Olmayan Fotokopiler İçermesi:

Okunaksız fotokopiler, belgelerin doğru şekilde incelenmesini engellemektedir. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 3’ünde¹⁹ okunaklı olmayan fotokopilerin bulunduğu tespit edilmiştir. Belgelerin okunaklı ve anlaşılır olması, başvurunun sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için şarttır.

Dosyanın Aslının Gönderilmiş Olması:

Başvuruların değerlendirilmesi sürecinde, ilgili belgelerin onaylı örnekleri yerine dosyanın aslının gönderilmesi de

---

17 Bkz. Karar Listesi.

18 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2001/264, K.2001/75, 1/5/2001.

19 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2001/82, K.2001/39, 20/2/2001; AYM, E.2001/72, K.2001/30, 13/2/2001; AYM, E.2001/139, K.2001/49, 15/3/2001; AYM, E.2001/422, K.2001/350, 13/11/2001.

bir başka önemli hata olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 84'ünde²⁰ bu durum yaşanmıştır. Belgelerin onaylı örneklerinin gönderilmesi, belgelerin doğruluğunun resmîliğini teyit eder. Dolayısıyla dosyanın aslının gönderilmesi hata olarak kabul edilmiş ve ilgili başvurular Anayasa Mahkemesi tarafından iade edilmiştir.

Duruşma Tutanaklarında Eksiklik Nedeniyle Geri Çevrilme:

Başvuru sürecinde, duruşma zaptında sayfanın noksan olması bir diğer önemli eksikliklerdir. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın yalnızca 1'inde²¹ bu durum tespit edilmiştir. Belgelerin tam ve eksiksiz olması, başvurunun değerlendirilmesi için kritik öneme sahiptir.

İmza Eksikleri:

Başvuruların önemli bir kısmı, duruşma tutanaklarında veya gerekçeli kararda hâkimin veya zabıt kâtibinin imzasının bulunmaması nedeniyle geri çevrilmiştir. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 11'inde²² bu eksiklik tespit edilmiştir. İmzaların eksik olması, belgelerin resmî geçerliliğini yitirmesine neden olmaktadır.

Tarih Yanlılıkları:

Duruşma zabıtlarında gerekçeli karar tarihinden sonraki bir g tarihin yer alması, belgelerin düzenli ve tutarlı olmaması anlamına gelmektedir. Bu durum, başvuruların 1'inde²³ tespit edilmiştir ve %0,13 oranındadır. Belgelerdeki tarih uyumsuzlukları, belgelerin doğruluğunu sorgulatabilir.

Vekâletname Eksikleri:

Başvurularda, taraf vekillerinin vekâletnamelerinin ve duruşmaya kabullerine dair kararın bulunmaması da

---

20 Bkz. Karar Listesi.

21 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2001/108, K.2001/35, 20/2/2001.

22 Bkz. Karar Listesi.

23 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2001/127, K.2001/48, 15/3/2001.

maddi eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk inceleme aşamasından öteye gidemeyen 949 kararın 3'ünde²⁴ bu eksiklik görülmüştür. Vekâletnamelerin eksik olması, vekilin yetkisini ve temsil hakkını belirsiz kılmaktadır.

B. RET KARARLARI

Anayasa Mahkemesinin somut norm denetimi sırasındaki esasa girmeme hâli, başvuru mahkeme tarafından giderilemeyecek eksikliklerin bulunduğu başvurularda “ret kararı” olarak karşımıza çıkar.

Anayasa Mahkemesinin burada kararlarında kullandığı “mahkemenin yetkisizliği nedeniyle ret” ifadesindeki “yetkisizlik”, Anayasa Mahkemesi bakımından hukuk veya ceza usul hukukundaki “yargılamayı yürütmeye coğrafi nedenlerle yetkisiz olma” durumunu değil “yürürlükte bulunan normlara aykırı bir başvuruda bulunmaya başvuru mahkemenin yetkili olmaması”nı ifade etmektedir.

Ret kararının verilmesi, başvuruda düzeltilme olanağı olmayan bir noksanlık bulunduğu anlamına gelir. Aşağıda ret kararlarının sebepleri, başvuruya konu kurala dair, başvurunun kaynaklandığı davaya dair derdest bir dava olmamasından ötürü ve başvuruda bulunan organa dair ret sebepleri şeklinde tasnif edilerek çeşitli hatalar analiz edilmiştir.

1. Başvuruya Konu Kurala Dair Ret Sebepleri

a. Davada Uygulanacak Kural Olması Gerekliliğini Karşılayamaması

“Uygulanacak kural” ifadesinin içinin doldurulmasında karşılaştırmalı hukuktaki iki ana eğilim, başvurunun yalnızca hükme etkili olan normlarla sınırlandırılması veya mahkemelerin uygulayacakları bütün kuralları başvuruya

---

24 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.1983/10, K.1983/11, 21/6/1983; AYM, E.1992/18, K.1992/15, 3/3/1992; AYM, E.2001/292, K.2001/84, 17/5/2001.

konu edebilmesi biçiminde karşımıza çıkmaktadır²⁵.

ARIK²⁶, AZRAK²⁷, KIRATLI²⁸ gibi yazarlara göre “davada uygulanacak kanun” ifadesinin “hükme etki edecek kanun” olarak dar yorumlanması somut norm denetiminin niteliğine daha uygun görünmektedir. Bu düşünce tarzı Almanya, Avusturya ve İtalya gibi ülkelerde görülen anayasal düzenlemeyi yansıtmaktadır. Anılan yazarlara katılmayan ARMAĞAN²⁹ ve AYBAY³⁰ ise “davada uygulanacak kanun” ifadesi “davanın değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulacak kanunların tümü” olarak anlaşılmalıdır çünkü davada uygulanan normlar bütününe hangi parçasının tarafların hukuki faydaları bakımından ne derecede değerli olduklarının saptanması her zaman belirgin olmayabilir³¹.

İtiraz konusu kuralın davada doğrudan ya da dolaylı olarak uygulanacak kural olması sorunu üzerine Anayasa Mahkemesi “*Davada uygulanacak kuraldan, davanın özüne etkili ve sonucu değiştirecek nitelikte doğrudan veya dolaylı biçimde uygulanacak kuralların anlaşılması gerekir.*”³² değerlendirmesinde bulunmuştur.

İptali talep edilen kuralın başvuru mahkemenin davaya uygulayacağı bir kural olmaması veya daha önce iptal edilmiş

---

25 Ülgen, Ö. (2013). s. 272.

26 Arık, K. F. (1961). “Yeni Anayasa Mahkememiz Hakkında (Mukayeseli Bir İnceleme)”, *Adalet Dergisi*, C. 52., S. 9-10., s. 843.

27 Azrak, A. Ü. (1968). “Türk Anayasa Mahkemesi”, *İÜHF Mecmuası*, C. 28., S. 3-4., s. 86-87.

28 Kıratlı, M. (1966). *Somut Norm Denetimi (İtiraz Yolu)*, Ankara: SBF Yayınları, s. 80-81.

29 Armağan, S. (1966-67). “Dava Mahkemelerinde Anayasaya Aykırılık Defi ve Re’sen Sevk”, *İÜHF Mecmuası*, C. 32., S. 1-4., s. 728-730.

30 Aybay, R. (1968). “Anayasaya Aykırılık İtirazının Özellikleri, ‘Davanın Varlığı’ ve ‘Uygulanacak Kanun’ Sorunları”, *Adalet Dergisi*, S. 6., s. 365.

31 Esen, E. (1996). *İptal Davası ve İtiraz Yolunda Anayasa Mahkemesi’nin Yaptığı İlk İnceleme*, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları Tezler Dizisi, s. 86-87.

32 AYM, E.1997/31, K.1997/38, 15/3/1997.

olması, taranan kararların 199'unda³³ ilk inceleme aşamasında ret sebebi teşkil etmiştir. Oldukça yüksek bir oran olarak %25'e denk gelen bu sayı, reddedilen her dört başvurudan birinde aslında davaya uygulanmayacak bir kuralın itiraza konu edildiğini göstermektedir.

Davada Uygulanacak Kuralın Başvuruda Yalnızca Bir Olasılık Olarak Değerlendirilmiş Olması:

Anayasa Mahkemesinin önüne gelen başvurulardan 3 tanesinde³⁴ başvuru mahkeme, başvurularına konu ettiği kuralı baktığı davada uygulayacak olması olasılığına dayanarak başvuruda bulunmuştur. Ne var ki Anayasa Mahkemesi, bu durumda yalnızca bir olasılığa dayanmayı kabul etmemekte, itiraza konu kuralın mutlaka davanın esasına uygulanacak olan kural olmasını beklemektedir.

b. Bir mahkemenin aynı norm hakkında birden fazla itiraz başvurusunun bulunması

6216 sayılı Kanun'un 41. maddesine göre itiraz yoluna başvuran mahkemede itiraz konusu kuralın uygulanacağı başka dava dosyalarının bulunması hâlinde, yapılmış olan itiraz başvurusu bu dosyalar için de bekletici mesele sayılır. Bu hükme aykırılık teşkil eden örnekler, taranan kararların 191'inde³⁵ ilk inceleme aşamasında ret sebebi teşkil etmiştir. %20 olan bu oran, her beş başvurudan birinde ret sebebi olarak bu sorunun karşımıza çıktığını ortaya koymaktadır.

c. On yıllık sürede başvuru yasağı

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun kapsamında on yıllık başvuru yasağı bulunmaktadır. Kanun'un 41. maddesine göre,

---

33 Bkz. Karar Listesi.

34 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2005/76, K.2005/41, 18/7/2005; AYM, E.2005/492, K.2005/47, 27/9/2005; AYM, E.2005/93, K.2005/48, 27/9/2005; AYM, E.2005/105, K.2005/53, 29/9/2005; AYM, E.2005/122, K.2005/67, 17/10/2005.

35 Bkz. Karar Listesi.

mahkemenin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz. 72 başvuruda³⁶ durum böyledir.

Anayasa Mahkemesi, önceki kararının Resmî Gazete'de yayımlanmamış olması durumundabile bu kuralı uygulamakta ve kararın yine de on yıllık denetim yasağı kuralını bağlayıcı hâle getirdiği değerlendirmesini yapmaktadır³⁷.

Başvuru yasağı için uygun görülen on yıllık sürenin sosyal yaşıntının dinamizmi içinde ne denli uzun sayılabileceği, çelişkilere ve çözümsüzlüklere yol açıyor oluşu ve kişilerin hak arama mekanizmalarına erişimi ile hukukun istikrarı olguları arasındaki dengeyi ne derecede sağlayabildiği konuları üzerine tartışmalar doktrinde süregelmektedir³⁸. Bu akademik tartışmalar veya on yıllık süre yasağının tartışmaya açılabilmesi hukuki platformlar üzerine çokça söz söylenebilecek ise de bu alan çalışmamızın kapsamının dışında kaldığından bu tartışmalara burada değinilmeyecektir.

d. Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemez bir normun başvuruya konu edilmesi

Bir kuralın itiraz başvurusuna konu edilebilmesi için:

i. Olumlu Koşul: Bir Kanun veya Olağan Dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Yürürlüğe Konulmuş Olması

Anayasa'nın 152., 6216 sayılı Kanun'un 40 vd., Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün ise 46 vd. maddelerine göre bir kuralın Anayasa'ya aykırılığı iddiasının Anayasa Mahkemesi nezdinde somut norm denetimine konu edilebilmesi için o kuralın bir kanun veya olağan dönem Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile ihdas edilmiş olması gerekir. İlgili

---

36 Bkz. Karar Listesi.

37 AYM, E.1989/18, K.1989/31, 5/9/1989.

38 Derinleşmek için bkz. Sezer, A. (2022). *Anayasa Yargısında Güvence-İstikrar İkilimi: On Yıllık Norm Denetimi Yasağı*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

hükümlerden farklı bir şekilde yürürlüğe konulan kurallar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası itiraz başvurusuna konu edilirse Anayasa Mahkemesi başvuru hakkında ret kararı verir.

Anayasa Mahkemesi 2006 tarihli bir kararında Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin iptalinin istenmesi üzerine Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 13. maddesinin üçüncü fıkrasının iptaline ilişkin başvurunun başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine³⁹ karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in çeşitli hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiası karşısında verdiği kararlarda başvurunun esasına geçilmeden reddine⁴⁰ karar vermiştir.

ii. Olumsuz Koşullar:

Anayasa, olumlu koşulların gerektirdiği şekilde bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi olduğu *hâlde yine de* Anayasa'ya uygunluk denetimine konu edilemeyecek birtakım normlara da yer vermektedir. Bunlar, 148/1. madde gereğince olağanüstü hâl Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, 174. madde gereğince inkılap kanunları ve geçici 15. madde gereğince *Millî Güvenlik Konseyi dönemi düzenlemeleridir*.

Olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamelerinin ve inkılap kanunlarının hangileri olduğunun saptanmasında bir güçlük bulunmamaktadır. Bunun yanında, geçici 15. maddede⁴¹ konu edilen düzenlemelerin "12 Eylül 1980'den 6 Aralık 1983'e kadarki dönemde yasama işlemi olarak yürürlüğe girmiş olan kanun ve kanun hükmünde kararnameler" olduğunu hatırlatmakta fayda olabilir. Anayasa Mahkemesi, bugüne kadar itiraz başvurusunun bu dönem düzenlemelerine ilişkin

---

39 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2006/60, K.2006/51, 17/4/2006.

40 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2007/53, K.2007/61, 31/5/2007; AYM, E.2014/44, K.2014/47, 13/3/2014.

41 Bu madde, 5982 sayılı Kanun'un 24. maddesi ile 7/5/2010 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

olmaması zorunluluğunu gözeterek 28 adet başvuruda⁴² ret kararı verilmiştir.

Yine Sosyal Sigortalar Kanunu'nun, Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun'un ve Vergi Usul Kanunu'nun bazı hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiası ile ilgili verdiği 2000 ve 2001 tarihli kararlarında⁴³, bazı hükümlerinin Anayasa'ya aykırılıkları iddiası karşısında ret kararı verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamelerinin Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesi hâlinde yetkisizlik sebebiyle ret kararı vermektedir. Taranan başvuruların 3'ü⁴⁴ buna örnek teşkil etmektedir.

2. Başvurunun Kaynaklandığı Davaya Dair Ret Sebepleri- Derdest Bir Dava Olmaması

“Davaya bakmakta olan mahkeme” ifadesindeki öne çıkan unsur, hâlihazırda açık bir dosyada bakılmakta olan bir davanın varlığıdır.

a. Aktif Bir Davanın Bulunmaması

Başvuru yapıldığı sırada mahkemenin elinde aktif bir dava bulunmaması nedeniyle başvurular Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmektedir. Taranan başvuruların 4'ü⁴⁵ buna örnek teşkil etmektedir.

b. Davanın Usûlüne Uygun Olarak Açılmamış Olması

Usulüne uygun şekilde açılmamış davalar da başvurunun

---

42 Bkz. Karar Listesi.

43 AYM, E.2001/374, K.2001/337, 12/9/2001; AYM, E.2000/37, K.2000/14, 15/6/2000; AYM, E.2001/120, K.2001/44, 27/2/2001; AYM, E.2001/360, K.2001/105, 18/7/2001; AYM, E.2001/361, K.2001/106, 18/7/2001.

44 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2006/60, K.2006/51, 17/4/2006; AYM, E.1992/30, K.1992/36, 26/5/1992; AYM, E.1997/66, K.1997/72, 16/12/1997.

45 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2001/11, K.2001/3, 24/1/2001; AYM, E.2012/57, K.2012/85, 31/5/2012; AYM, E.2022/143, K.2022/141, 30/11/2022.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.2006/163, K.2006/121, 27/12/2006.

reddedilmesine yol açar. Taranan başvuruların 5'i⁴⁶ buna örnek teşkil etmektedir.

c. Nihai Hükümün Gerekçesinin Yazılmasının Ardından Başvurulduğu İçin

Mahkeme nihai hükümün gerekçesini yazdıktan sonra Anayasa Mahkemesine somut norm denetimi için başvurduğunda başvuru, sonuçlanmış bir dava hakkında yapıldığı için reddedilmiştir. Taranan başvuruların 1'i⁴⁷ buna örnek teşkil etmektedir.

3. Başvuruda Bulunan Organa Dair Ret Sebepleri

a. Başvuran Mahkemenin Davaya Bakmakla Görevli Mahkeme Olmaması

“Davaya bakmakta olan mahkeme” ifadesindeki vurgu, bu başlıkta “bakmakta olan” kısmındadır. Bakmakta olmak, burada kuşkusuz “bakmakta olması çünkü bakabilecek olması; bakmasında hukuki dayanağın bulunması” mahiyetindedir.

Anayasa Mahkemesine itiraz başvurusu yapan mahkemenin davaya bakmakla görevli olmaması dolayısıyla başvuruya yetkisizliği nedeniyle Anayasa Mahkemesi ilgili başvuru hakkında ret kararı vermektedir. Taranan başvuruların 63'ü⁴⁸ buna örnek teşkil etmektedir.

Anayasa Mahkemesine itiraz başvurusu yapan mahkemenin taraflardan birinin görev itirazını hükme bağlamadan başvuru yapmış olması durumunda da Anayasa Mahkemesi söz konusu başvuruyu reddeder. Taranan başvuruların 1'i⁴⁹ buna örnek teşkil etmektedir.

---

46 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2001/118, K.2001/42, 27/2/2001; AYM, E.2001/181, K.2001/60, 27/3/2001; AYM, E.2001/181, K.2001/60, 27/3/2001.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1994/42, K.1994/55, 18/7/1994; AYM, E.2012/118, K.2012/170, 8/11/2012.

47 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2019/91, K.2019/70, 19/9/2019.

48 Bkz. Karar Listesi.

49 **Adli Yargı Başvuruları:** AYM, E.2016/45, K.2016/41, 26/5/2016.

b. Başvuranın Bir Mahkeme Olmaması

Anayasa Mahkemesinin “mahkeme” ifadesinden anladığı; kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenen, karar organları hâkimlerden oluşan ve dolayısıyla göreve gelmeleri ile görevden ayrılmalarının hâkimlik teminatı usullerine göre gerçekleştiği, Anayasa’da başında bir yüksek mahkeme ile birlikte sayılan yargı düzenlerinden birine dâhil olan, hukuki uyumsuzluğu bu koşullarla ve yargılama teknikleri kullanarak hükme bağlayan yargılama mercileridir⁵⁰.

Bu algılama biçimi neticesinde örneğin Tüketici Sorunları Hakem Heyetinin itiraz yolu ile yapmış olduğu bir somut norm denetimi başvurusu, bu neviden hakem heyetlerinin üyelerinin “hâkim” olmadıkları gerekçesi ile reddedilmiştir⁵¹.

Benzer şekilde, İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının bir itiraz başvurusu da uyumsuzluk çözmeye ve bazı cezai yaptırımlar uygulama yetkisini haiz olmasına karşın Kurulun bir “mahkeme” sayılamayacağı gerekçesi ile reddedilmiş ve dosyada esas incelemesine geçilmemiştir⁵².

III. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Anayasa Mahkemesi, Türkiye’de anayasal düzenin korunması ve hukuk devleti ilkesinin uygulanabilirliğinin sağlanmasında kritik bir role sahiptir. Bu rolü yerine getirirken, somut norm denetimi süreçlerinin etkin ve adil bir şekilde yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma, Anayasa Mahkemesinin somut norm denetimindeki ilk inceleme süreçlerine ilişkin kapsamlı bir değerlendirme sunarak bu aşamada ortaya çıkabilen kabul edilebilirlik/edilmezlik olasılıklarını ve verilen kararları irdelemiştir.

---

50 AYM, E.1992/12, K.1992/7, 18/2/1992; AYM, E.2007/53, K.2007/61, 31/5/2007.

51 **Tüketici Sorunları Hakem Heyeti Başvurusu:** AYM, E.2007/53, K.2007/61, 31/5/2007.

52 İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı Başvurusu: AYM, E.1992/12, K.1992/7, 18/2/1992.

Çalışma boyunca 1982 Anayasası'nın yürürlüğe giriş tarihi olan 9/11/1982 ile 30/6/2024 tarihleri arasında Anayasa Mahkemesine gönderilen 2.331 karar taranmış ve ilk inceleme safhasını geçemeyen 949 karar ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu başvuruların %40,71'ini oluşturan dosyalardaki usul eksiklikleri sınıflandırılmış ve itiraz yolunun tıkanmasının sebepleri üzerinde durulmuştur.

2.331 başvurunun 1.575'inin adli yargıdan, 749'unun idari yargıdan 5'inin Anayasa Mahkemesinden ve 2'sinin ise yargı örgütüne dâhil olmayan kurumlardan geldiği gözlemlenmiştir.

Adli yargıdan gönderilen 1.575 başvurunun 745'i ilk inceleme safhasında ret kararı ile sonuçlanırken 641'i esas incelemesinde reddedilmiştir. Neticede yalnızca 189'u iptal talebinin kabulü ile sonuçlanmıştır.

İdari yargıdan gönderilen 749 başvurunun 202'si ilk inceleme safhasında ret yanıtı alırken 297'si esas incelemesinde reddedilmiştir. Neticede yalnızca 250'si iptal talebinin kabulü ile sonuçlanmıştır.

Talep doğrultusunda netice alınması bakımından idari yargı başvurularının kabul oranının (%33,37) adli yargı başvurularının kabul oranından (%12) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Anayasa Mahkemesinin 5 başvurusunun 5'i de iptal ile sonuçlanmıştır.

Yargı örgütü dışından yapılan başvurular ise ilk inceleme aşamasını geçemeyerek reddedilmiştir.

Ulaşılan bulgulara göre Anayasa Mahkemesine yapılan başvuruların büyük bir kısmı şekil ve usul yönünden kabul edilebilirlik aşamasında elenmektedir.

Başvuruların kabul edilebilirlik oranı, mahkemenin iş yükünü hafifletmekle birlikte bazı durumlarda başvurucuların

hak arama özgürlüğünü sınırlayıcı bir etki yaratabilmektedir. Bu durum, kabul edilebilirlik kriterlerinin daha açık ve anlaşılır bir şekilde belirlenmesi ve başvuruçulara bu konuda daha fazla rehberlik edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Süreli Yayınlar

- ARIK, Kemal Fikret (1961). “Yeni Anayasa Mahkememiz Hakkında (Mukayeseli Bir İnceleme)”, *Adalet Dergisi*, C. 52., S. 9-10., ss. 831-849.
- ARMAĞAN, Servet (1966-67). “Dava Mahkemelerinde Anayasaya Aykırılık Defi ve Re’sen Sevk”, *İÜHF Mecmuası*, C. 32., S. 1-4., ss. 715-748.
- AYBAY, Rona (1968). “Anayasaya Aykırılık İtirazının Özellikleri, ‘Davanın Varlığı’ ve ‘Uygulanacak Kanun’ Sorunları”, *Adalet Dergisi*, S. 6., ss. 350-367.
- AZRAK, Ali Ülkü (1968). “Türk Anayasa Mahkemesi”, *İÜHF Mecmuası*, C. 28., S. 3-4., ss. 649-700.
- BAŞLAR, Kemal (2006). Anayasa Yargısında ‘Davaya Bakmakta Olan Mahkeme’, içinde Turhan, Mehmet ve Tülen, Hikmet (Ed.), *Anayasa Yargısı İncelemeleri-I* (ss. 219-257), Ankara: Anayasa Mahkemesi Yayınları.
- ESEN, Selin (1996). İptal Davası ve İtiraz Yolunda Anayasa Mahkemesi’nin Yaptığı İlk İnceleme, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları Tezler Dizisi.
- KARAMUSTAFAOĞLU, Tuncer (1974). “İtiraz Yoluna Başvuran Mahkeme ve Bakılmakta Olan Dava”, *AÜHFD*, C. 31., S. 1-4.
- KIRATLI, Metin (1966). *Norm Denetimi (İtiraz Yolu)*, Ankara: SBF Yayınları.
- SEZER, Abdullah (2022). *Anayasa Yargısında Güvence-İstikrar İkilemi: On Yıllık Norm Denetimi Yasağı*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- ÜLGEN, Özen (2013). *Anayasa Yargısında İlk İnceleme*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Anayasa Mahkemesi Kararları

*** 4 no'lu atf:**

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1988/8, K.1988/7, 6/4/1988; AYM, E.1988/42, K.1988/43, 3/11/1988; AYM, E.1988/43, K.1988/44, 3/11/1988; AYM, E.1989/16, K.1989/30, 5/9/1989; AYM, E.1991/20, K.1991/12, 3/5/1991; AYM, E.1998/21, K.1998/20, 26/5/1998; AYM, E.2001/14, K.2001/4, 24/1/2001; AYM, E.2001/28, K. 2001/16, 3/1/2001; AYM, E.2001/46, K.2001/20, 7/2/2001; AYM, E.2001/50, K. 2001/22, 8/2/2001; AYM, E.2001/59, K.2001/25, 13/2/2001; AYM, E.2001/93, K.2001/40, 2/2/2001; AYM, E.2001/130, K.2001/53, 15/3/2001; AYM, E.2001/185, K.2001/58, 27/3/2001; AYM, E.2001/173, K.2001/59, 27/3/2001; AYM, E.2001/201, K.2001/64, 3/4/2001; AYM, E.2001/191, K.2001/65, 3/4/2001; AYM, E.2001/238, K.2001/72, 17/4/2001; AYM, E.2001/253, K.2001/74, 1/5/2001; AYM, E.2001/255, K.2001/78, 1/5/2001; AYM, E.2001/271, K.2001/81, 1/5/2001; AYM, E.2001/292, K.2001/84, 17/5/2001; AYM, E.2001/302, K.2001/88, 23/5/2001; AYM, E.2001/318, K.2001/94, 5/6/2001; AYM, E.2001/354, K.2001/102, 5/7/2001; AYM, E.2001/434, K.2001/353, 22/11/2001; AYM, E.2001/474, K.2002/5, 3/1/2002; AYM, E.2001/475, K.2002/6, 3/1/2002; AYM, E.2001/476, K.2002/7, 3/1/2002; AYM, E.2001/477, K.2002/8, 3/1/2002; AYM, E.2002/34, K.2002/30, 19/2/2002; AYM, E.2002/161, K.2002/101, 12/11/2002; AYM, E.2004/7, K.2004/7, 10/2/2004; AYM, E.2004/49, K.2004/83, 23/6/2004; AYM, E.2005/126, K.2005/75, 10/11/2005; AYM, E.2005/147, K.2005/97, 7/12/2005; AYM, E.2006/24, K.2006/23, 17/2/2006; AYM, E.2006/81, K.2006/58, 30/5/2006; AYM, E.2006/82, K.2006/59, 30/5/2006; AYM, E.2006/83, K.2006/60, 30/5/2006; AYM, E.2006/84, K.2006/61, 30/5/2006; AYM, E.2006/85, K.2006/62, 30/5/2006; AYM, E.2006/134, K.2006/95, 4/10/2006; AYM, E.2013/80, K.2013/91, 17/7/2013; AYM, E.2013/120, K.2013/120, 31/10/2013; AYM, E.2013/156, K.2014/2, 2/11/2014; AYM, E.2014/59, K.2014/55, 27/3/2014; AYM, E.2014/130, K.2014/127, 16/7/2014; AYM, E.2015/31, K.2015/34, 1/4/2015; AYM, E.2016/8, K.2016/8, 10/2/2016; AYM, E.2016/173, K.2016/166, 2/11/2016; AYM, E.2016/187, K.2016/180, 14/12/2016; AYM, E.2017/3, K.2017/3, 18/1/2017; AYM, E.2017/4, K.2017/6, 18/1/2017; AYM, E.2017/168, K.2017/151, 15/11/2017; AYM, E.2018/140, K.2018/101, 8/11/2018; AYM, E.2021/31, K.2021/21,

31/3/2021; AYM, E.2021/112, K.2021/75, 4/11/2021; AYM, E.2022/11, K.2022/15, 24/2/2022; AYM, E.2022/86, K.2022/83, 30/6/2022; AYM, E.2022/149, K.2022/143, 30/11/2022; AYM, E.2022/150, K.2022/152, 13/12/2022; AYM, E.2023/10, K.2023/6, 25/1/2023; AYM, E.2023/84, K.2023/78, 4/5/2023; AYM, E.2023/138, K.2023/145, 13/9/2023; AYM, E.2023/139, K.2023/146, 13/9/2023; AYM, E.2023/186, K.2023/216, 27/12/2023; AYM, E.2024/16, K.2024/21, 1/2/2024; AYM, E.2024/28, K.2024/24, 1/2/2024; AYM, E.2024/48, K.2024/49, 22/2/2024.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1997/38, K.1997/41, 2/4/1997; AYM, E.2001/444, K.2001/355, 5/12/2001; AYM, E.2002/21, K.2002/23, 31/1/2002; AYM, E.2002/20, K.2002/27, 7/2/2002; AYM, E.2014/168, K.2014/169, 13/11/2014; AYM, E.2023/157, K.2023/178, 26/10/2023.

* 5. no'lu atfı:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1985/13, K.1985/12, 2/8/1985; AYM, E.1986/4, K.1986/3, 4/2/1986; AYM, E.1990/3, K.1990/4, 13/2/1990; AYM, E.1993/30, K.1993/27, 7/9/1993; AYM, E.1995/49, K.1995/43, 19/9/1995; AYM, E.2000/28, K.2000/12, 18/5/2000; AYM, E.2001/16, K.2001/5, 24/1/2001; AYM, E.2001/17, K.2001/6, 24/1/2001; AYM, E.2001/18, K.2001/7, 24/1/2001; AYM, E.2001/20, K. 2001/8, 24/1/2001; AYM, E.2001/19, K. 2001/11, 30/1/2001; AYM, E.2001/21, K.2001/12, 30/1/2001; AYM, E.2001/22, K. 2001/13, 30/1/2001; AYM, E.2001/96, K.2001/45, 27/2/2001; AYM, E.2001/206, K.2001/66, 3/4/2001; AYM, E.2001/253, K.2001/74, 1/5/2001; AYM, E.2001/264, K.2001/75, 1/5/2001; AYM, E.2001/273, K.2001/79, 1/5/2001; AYM, E.2001/287, K.2001/85, 17/5/2001; AYM, E.2001/286, K.2001/87, 23/5/2001; AYM, E.2001/342, K.2001/99, 12/6/2001; AYM, E.2003/17, K.2003/11, 18/3/2003; AYM, E.2003/20, K.2003/14, 9/4/2003; AYM, E.2003/95, K.2003/97, 18/11/2003; AYM, E.2003/96, K.2003/98, 18/11/2003; AYM, E.2004/27, K.2004/52, 15/4/2004; AYM, E.2004/106, K.2004/119, 1/12/2004; AYM, E.2005/115, K.2005/49, 27/9/2005; AYM, E.2005/113, K.2005/57, 29/9/2005; AYM, E.2006/9, K.2006/15, 7/2/2006; AYM, E.2006/45, K.2006/41, 4/4/2006; AYM, E.2006/46, K.2006/42, 4/4/2006; AYM, E.2006/89, K.2006/70, 6/6/2006; AYM, E.2006/90, K.2006/71, 6/6/2006; AYM, E.2006/91, K.2006/72, 6/6/2006; AYM, E.2006/92, K.2006/73, 6/6/2006; AYM, E.2010/5, K.2010/25, 4/2/2010; AYM,

E.2010/74, K.2010/94, 22/9/2010; AYM, E.2012/32, K.2012/51, 11/4/2012; AYM, E.2013/25, K.2013/37, 7/3/2013; AYM, E.2013/73, K.2013/82, 4/7/2013; AYM, E.2013/98, K.2013/98, 12/9/2013; AYM, E.2014/160, K.2014/156, 22/10/2014; AYM, E.2014/182, K.2014/185, 17/12/2014; AYM, E.2014/187, K.2014/189, 17/12/2014; AYM, E.2014/188, K.2014/190, 17/12/2014; AYM, E.2014/192, K.2014/193, 25/12/2014; AYM, E.2014/197, K.2015/1, 14/1/2015; AYM, E.2015/3, K.2015/13, 18/2/2015; AYM, E.2015/14, K.2015/16, 18/2/2015; AYM, E.2015/38, K.2015/39, 22/4/2015; AYM, E.2015/66, K.2015/66, 13/7/2015; AYM, E.2015/69, K.2015/69, 3/9/2015; AYM, E.2016/52, K.2016/122, 22/6/2016; AYM, E.2016/163, K.2016/146, 7/9/2016; AYM, E.2016/17784, K.2016/1740, 23/11/2016; AYM, E.2017/34, K.2017/24, 1/3/2017; AYM, E.2017/35, K.2017/26, 1/3/2017; AYM, E.2017/60, K.2017/27, 1/3/2017; AYM, E.2017/90, K.2017/72, 15/3/2017; AYM, E.2017/100, K.2017/85, 12/4/2017; AYM, E.2017/133, K.2017/110, 14/6/2017; AYM, E.2018/32, K.2018/31, 28/3/2018; AYM, E.2018/72, K.2018/44, 17/5/2018; AYM, E.2018/97, K.2018/45, 17/5/2018; AYM, E.2018/98, K.2018/46, 17/5/2018; AYM, E.2018/116, K.2018/92, 25/9/2018; AYM, E.2018/132, K.2018/95, 17/10/2018; AYM, E.2018/146, K.2018/103, 8/11/2018; AYM, E.2019/25, K.2019/8, 14/3/2019; AYM, E.2019/26, K.2019/9, 14/3/2019; AYM, E.2019/33, K.2019/17, 10/4/2019; AYM, E.2020/23, K.2020/8, 19/2/2020; AYM, E.2020/69, K.2020/43, 10/9/2020; AYM, E.2021/23, K.2021/12, 3/3/2021; AYM, E.2022/1, K.2022/1, 26/1/2022; AYM, E.2022/25, K.2022/29, 24/3/2022; AYM, E.2022/42, K.2022/42, 21/4/2022; AYM, E.2023/15, K.2023/8, 25/1/2023; AYM, E.2023/28, K.2023/20, 16/2/2023; AYM, E.2024/31, K.2024/37, 22/2/2024; AYM, E.2024/32, K.2024/39, 22/2/2024; AYM, E.2024/59, K.2024/73, 14/3/2024; AYM, E.2024/60, K.2024/74, 14/3/2024.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1997/58, K.1997/63, 23/9/1997; AYM, E.2003/68, K.2003/73, 23/7/2003; AYM, E.2007/7, K.2007/13, 7/2/2007; AYM, E.2007/19, K.2007/20, 27/2/2007; AYM, E.2007/29, K.2007/29, 21/3/2007; AYM, E.2011/102, K.2011/133, 28/9/2011; AYM, E.2012/50, K.2012/73, 24/5/2012; AYM, E.2012/156, K.2013/5, 3/1/2013; AYM, E.2013/56, K.2013/61, 22/5/2013; AYM, E.2013/90, K.2013/96, 12/9/2013; AYM, E.2014/163, K.2014/157, 22/10/2014; AYM, E.2015/44, K.2015/43, 13/5/2015; AYM, E.2022/1, K.2022/1, 26/1/2022; AYM, E.2024/63, K.2024/75, 14/3/2024; AYM, E.2024/64, K.2024/76, 14/3/2024.

* 6 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.2001/82, K.2001/39, 20/2/2001; AYM, E.2001/305, K.2001/92, 29/5/2001; AYM, E.2001/371, K.2001/334, 12/9/2001; AYM, E.2001/468, K.2001/360, 10/12/2001; AYM, E.2002/51, K.2002/38, 27/3/2002; AYM, E.2003/69, K.2003/78, 11/9/2003; AYM, E.2004/21, K.2004/48, 7/4/2004; AYM, E.2007/26, K.2007/22, 12/3/2007; AYM, E.2010/67, K.2010/92, 22/9/2010; AYM, E.2010/72, K.2010/93, 22/9/2010; AYM, E.2017/148, K.2017/127, 26/7/2017; AYM, E.2021/116, K.2021/76, 4/11/2021.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.2006/145, K.2006/103, 3/11/2006; AYM, E.2006/146, K.2006/104, 3/11/2006.

* 15 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1986/23, K.1986/21, 11/9/1986; AYM, E.1988/10, K.1988/10, 3/5/1988; AYM, E.1988/26, K.1988/20, 14/6/1988; AYM, E.1988/41, K.1988/42, 3/11/1988; AYM, E.1990/21, K.1990/15, 28/6/1990; AYM, E.1990/24, K.1990/16, 28/6/1990; AYM, E.1991/32, K.1991/28, 17/9/1991; AYM, E.1991/41, K.1991/42, 12/11/1991; AYM, E.1991/47, K.1991/49, 10/12/1991; AYM, E.1991/48, K.1991/51, 18/12/1991; AYM, E.1992/9, K.1992/3, 28/1/1992; AYM, E.1992/10, K.1992/4, 30/1/1992; AYM, E.1992/41, K.1992/45, 8/9/1992; AYM, E.1993/13, K.1993/12, 30/3/1993; AYM, E.1993/24, K.1993/22, 24/6/1993; AYM, E.1993/13, K.1993/12, 30/3/1993; AYM, E.1995/12, K.1995/11, 7/3/1995; AYM, E.1996/14, K.1996/9, 26/3/1996; AYM, E.1996/46, K.1996/29, 10/7/1996; AYM, E.1998/22, K.1998/21, 26/5/1998; AYM, E.1998/27, K.1998/26, 9/6/1998; AYM, E.2001/26, K.2001/14, 30/1/2001; AYM, E.2001/27, K.2001/15, 30/1/2001; AYM, E.2001/30, K.2001/18, 1/2/2001; AYM, E.2001/41, K.2001/19, 7/2/2001; AYM, E.2001/43, K.2001/21, 8/2/2001; AYM, E.2001/50, K.2001/22, 8/2/2001; AYM, E.2001/52, K.2001/23, 8/2/2001; AYM, E.2001/72, K.2001/30, 13/2/2001; AYM, E.2001/93, K.2001/40, 20/2/2001; AYM, E.2001/96, K.2001/45, 27/2/2001; AYM, E.2001/127, K.2001/48, 15/3/2001; AYM, E.2001/139, K.2001/49, 15/3/2001; AYM, E.2001/130, K.2001/53, 15/3/2001; AYM, E.2001/177, K.2001/54, 20/3/2001; AYM, E.2001/177, K.2001/54, 20/3/2001; AYM, E.2001/146, K.2001/55, 20/3/2001; AYM, E.2001/185, K.2001/58, 27/3/2001; AYM, E.2001/223, K.2001/70, 10/4/2001; AYM, E.2001/238, K.2001/72,

17/4/2001; AYM, E.2001/264, K.2001/75, 1/5/2001; AYM, E.2001/255, K.2001/78, 1/5/2001; AYM, E.2001/320, K.2001/95, 5/6/2001; AYM, E.2001/338, K.2001/100, 12/6/2001; AYM, E.2001/354, K.2001/102, 5/7/2001; AYM, E.2001/492, K.2002/12, 8/1/2002; AYM, E.2003/95, K.2003/97, 18/11/2003; AYM, E.2003/96, K.2003/98, 18/11/2003; AYM, E.2004/49, K.2004/83, 23/6/2004; AYM, E.2007/108, K.2007/100, 18/12/2007; AYM, E.2007/109, K.2007/101, 18/12/2007; AYM, E.2007/110, K.2007/102, 18/12/2007; AYM, E.2010/59, K.2010/86, 1/7/2010.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1983/2, K.1983/4, 19/4/1983; AYM, E.1989/24, K.1989/37, 27/9/1989; AYM, E.1989/25, K.1989/38, 27/9/1989; AYM, E.1989/27, K.1989/40, 27/9/1989; AYM, E.1989/31, K.1989/43, 14/11/1989; AYM, E.1994/1, K.1994/3, 3/2/1994; AYM, E.1995/9, K.1995/6, 14/12/1995; AYM, E.1995/10, K.1995/7, 14/12/1995; AYM, E.1996/3, K.1996/3, 1/2/1996; AYM, E.1997/2, K.1997/1, 15/1/1997.

* 17 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1982/12, K.1983/2, 12/1/1983; AYM, E.1984/13, K.1984/8, 13/9/1984; AYM, E.1985/6, K.1985/9, 25/6/1985; AYM, E.1985/10, K.1985/14, 2/8/1985; AYM, E.1988/30, K.1988/21, 14/6/1988; AYM, E.1990/14, K.1990/7, 3/5/1990; AYM, E.1990/16, K.1990/9, 29/5/1990; AYM, E.1990/33, K.1990/27, 6/11/1990; AYM, E.1990/34, K.1990/29, 19/11/1990; AYM, E.1991/3, K.1991/3, 28/1/1991; AYM, E.1991/35, K.1991/31, 24/9/1991; AYM, E.1992/18, K.1992/15, 3/3/1992; AYM, E.1993/15, K.1993/16, 14/4/1993; AYM, E.1994/45, K.1994/43, 19/4/1994; AYM, E.1994/79, K.1994/77, 8/11/1994; AYM, E.1995/51, K.1995/54, 5/10/1995; AYM, E.1996/54, K.1996/32, 3/9/1996; AYM, E.1997/52, K.1997/61, 8/7/1997; AYM, E.1998/57, K.1998/77, 14/12/1998; AYM, E.1999/31, K.1999/34, 9/9/1999; AYM, E.2000/30, K.2000/11, 18/5/2000; AYM, E.2000/49, K.2000/18, 8/9/2000; AYM, E.2000/53, K.2000/20, 8/9/2000; AYM, E.2001/35, K.2001/17, 1/2/2001; AYM, E.2001/30, K.2001/18, 1/2/2001; AYM, E.2001/50, K.2001/22, 8/2/2001; AYM, E.2001/61, K.2001/24, 8/2/2001; AYM, E.2001/65, K.2001/28, 13/2/2001; AYM, E.2001/66, K.2001/31, 20/2/2001; AYM, E.2001/80, K.2001/32, 20/2/2001; AYM, E.2001/106, K.2001/33, 20/2/2001; AYM, E.2001/139, K.2001/49, 15/3/2001; AYM, E.2001/155,

K.2001/51, 15/3/2001; AYM, E.2001/160, K.2001/52, 15/3/2001; AYM, E.2001/193, K.2001/62, 27/3/2001; AYM, E.2001/224, K.2001/68, 10/4/2001; AYM, E.2001/236, K.2001/71, 17/4/2001; AYM, E.2001/264, K.2001/75, 1/5/2001; AYM, E.2001/251, K.2001/77, 1/5/2001; AYM, E.2001/302, K.2001/88, 23/5/2001; AYM, E.2001/362, K.2001/103, 16/7/2001; AYM, E.2001/365, K.2001/104, 18/7/2001; AYM, E.2001/371, K.2001/334, 12/9/2001; AYM, E.2001/386, K.2001/338, 12/9/2001; AYM, E.2001/417, K.2001/349, 13/11/2001; AYM, E.2001/431, K.2001/352, 22/11/2001; AYM, E.2001/469, K.2001/365, 20/12/2001; AYM, E.2001/492, K.2002/12, 8/1/2002; AYM, E.2002/4, K.2002/13, 15/1/2002; AYM, E.2002/96, K.2002/50, 28/5/2002; AYM, E.2002/113, K.2002/61, 9/7/2002; AYM, E.2002/125, K.2002/70, 11/9/2002; AYM, E.2003/44, K.2003/45, 4/6/2003; AYM, E.2003/74, K.2003/79, 11/9/2003; AYM, E.2003/88, K.2003/95, 31/10/2003; AYM, E.2004/21, K.2004/48, 7/4/2004; AYM, E.2004/110, K.2004/121, 8/12/2004; AYM, E.2005/34, K.2005/17, 20/4/2005; AYM, E.2005/48, K.2005/30, 23/5/2005; AYM, E.2005/91, K.2005/50, 27/9/2005; AYM, E.2005/119, K.2005/61, 10/10/2005; AYM, E.2006/43, K.2006/39, 22/3/2006; AYM, E.2006/81, K.2006/58, 30/5/2006; AYM, E.2006/82, K.2006/59, 30/5/2006; AYM, E.2006/83, K.2006/60, 30/5/2006; AYM, E.2006/84, K.2006/61, 30/5/2006; AYM, E.2006/85, K.2006/62, 30/5/2006; AYM, E.2006/74, K.2006/64, 30/5/2006; AYM, E.2009/35, K.2009/64, 20/5/2009; AYM, E.2011/49, K.2011/79, 18/5/2011; AYM, E.2011/76, K.2011/120, 20/7/2011; AYM, E.2012/32, K.2012/51, 11/4/2012; AYM, E.2014/78, K.2014/82, 14/5/2014; AYM, E.2016/174, K.2016/167, 2/11/2016; AYM, E.2019/19, K.2019/7, 14/3/2019; AYM, E.2019/67, K.2019/49, 26/6/2019; AYM, E.2021/45, K.2021/35, 3/6/2021; AYM, E.2021/39, K.2021/40, 21/4/2022; AYM, E.2022/77, K.2022/75, 21/6/2022; AYM, E.2022/79, K.2022/99, 21/6/2022; AYM, E.2022/118, K.2022/104, 28/9/2022; AYM, E.2022/147, K.2022/142, 30/11/2022; AYM, E.2023/83, K.2023/74, 4/5/2023.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1996/27, K.1996/23, 26/6/1996; AYM, E.1996/69, K.1996/42, 19/11/1996; AYM, E.1997/49, K.1997/59, 24/6/1997; AYM, E.1997/58, K.1997/63, 23/9/1997; AYM, E.1997/68, K.1997/71, 16/12/1997; AYM, E.1998/41, K.1998/55, 29/9/1998; AYM, E.2001/2, K.2001/1, 15/1/2001; AYM, E.2001/444, K.2001/355, 5/12/2001; AYM, E.2002/19, K.2002/26, 7/2/2002; AYM, E.2002/20, K.2002/27, 7/2/2002; AYM, E.2002/73, K.2002/47,

28/5/2002; AYM, E.2002/91, K.2002/48, 28/5/2002; AYM, E.2003/61, K.2003/69, 2/7/2003; AYM, E.2003/91, K.2003/94, 31/10/2003; AYM, E.2007/41, K.2007/49, 17/4/2007; AYM, E.2010/56, K.2010/83, 24/6/2010; AYM, E.2011/5, K.2011/18, 20/1/2011; AYM, E.2011/77, K.2011/121, 20/7/2011; AYM, E.2011/102, K.2011/133, 28/9/2011; AYM, E.2013/37, K.2013/54, 10/4/2013; AYM, E.2014/123, K.2014/114, 3/7/2014; AYM, E.2017/171, K.2017/152, 15/11/2017; AYM, E.2018/109, K.2018/88, 6/9/2018; AYM, E.2021/13, K.2021/9, 4/2/2021; AYM, E.2023/157, K.2023/178, 26/10/2023; AYM, E.2023/202, K.2024/2, 18/1/2024.

* 20 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1982/12, K.1983/2, 12/1/1983; AYM, E.1985/13, K.1985/12, 2/8/1985; AYM, E.1985/13, K.1985/13, 2/8/1985; AYM, E.1986/23, K.1986/21, 11/9/1986; AYM, E.1987/26, K.1987/28, 3/11/1987; AYM, E.1987/27, K.1987/29, 3/11/1987; AYM, E.1988/24, K.1988/12, 24/5/1988; AYM, E.1988/26, K.1988/20, 14/6/1988; AYM, E.1988/40, K.1988/40, 3/11/1988; AYM, E.1988/44, K.1988/41, 3/11/1988; AYM, E.1988/54, K.1988/48, 7/12/1988; AYM, E.1989/16, K.1989/30, 5/9/1989; AYM, E.1989/21, K.1989/34, 5/9/1989; AYM, E.1989/22, K.1989/35, 5/9/1989; AYM, E.1989/30, K.1989/41, 3/11/1989; AYM, E.1990/11, K.1990/5, 22/3/1990; AYM, E.1990/16, K.1990/9, 29/5/1990; AYM, E.1990/26, K.1990/20, 16/7/1990; AYM, E.1992/4, K.1992/1, 16/1/1992; AYM, E.1992/15, K.1992/8, 18/2/1992; AYM, E.1992/28, K.1992/35, 26/5/1992; AYM, E.1992/34, K.1992/44, 7/7/1992; AYM, E.1992/34, K.1992/44, 7/7/1992; AYM, E.1993/10, K.1993/9, 19/3/1993; AYM, E.1993/13, K.1993/13, 30/3/1993; AYM, E.1995/12, K.1995/11, 7/3/1995; AYM, E.1995/12, K.1995/11, 7/3/1995; AYM, E.1995/49, K.1995/43, 19/9/1995; AYM, E.1996/24, K.1996/17, 24/5/1996; AYM, E.1996/46, K.1996/29, 10/7/1996; AYM, E.1997/28, K.1997/37, 18/3/1997; AYM, E.1997/39, K.1997/42, 8/4/1997; AYM, E.1997/50, K.1997/60, 2/7/1997; AYM, E.1998/12, K.1998/7, 26/3/1998; AYM, E.1998/12, K.1998/7, 26/3/1998; AYM, E.1999/3, K.1999/2, 12/1/1999; AYM, E.1999/15, K.1999/7, 13/4/1999; AYM, E.1999/25, K.1999/27, 24/6/1999; AYM, E.2001/16, K.2001/5, 24/1/2001; AYM, E.2001/17, K.2001/6, 24/1/2001; AYM, E.2001/18, K.2001/7, 24/1/2001; AYM, E.2001/20, K.2001/8, 24/1/2001; AYM, E.2001/19, K.2001/11, 30/1/2001; AYM, E.2001/21, K.2001/12, 30/1/2001; AYM, E.2001/22,

K.2001/13, 30/1/2001; AYM, E.2001/46, K.2001/20, 7/2/2001; AYM, E.2001/43, K.2001/21, 8/2/2001; AYM, E.2001/52, K.2001/23, 8/2/2001; AYM, E.2001/80, K.2001/32, 20/2/2001; AYM, E.2001/106, K.2001/33, 20/2/2001; AYM, E.2001/108, K.2001/35, 20/2/2001; AYM, E.2001/93, K.2001/40, 20/2/2001; AYM, E.2001/160, K.2001/52, 15/3/2001; AYM, E.2001/130, K.2001/53, 15/3/2001; AYM, E.2001/177, K.2001/254, 20/3/2001; AYM, E.2001/146, K.2001/55, 20/3/2001; AYM, E.2001/185, K.2001/58, 27/3/2001; AYM, E.2001/201, K.2001/64, 3/4/2001; AYM, E.2001/191, K.2001/65, 3/4/2001; AYM, E.2001/223, K.2001/70, 10/4/2001; AYM, E.2001/253, K.2001/74, 1/5/2001; AYM, E.2001/255, K.2001/78, 1/5/2001; AYM, E.2001/273, K.2001/79, 1/5/2001; AYM, E.2001/292, K.2001/84, 17/5/2001; AYM, E.2001/287, K.2001/85, 17/5/2001; AYM, E.2001/306, K.2001/93, 29/5/2001; AYM, E.2001/318, K.2001/94, 5/6/2001; AYM, E.2001/347, K.2001/101, 19/6/2001; AYM, E.2001/354, K.2001/102, 5/7/2001; AYM, E.2002/130, K.2002/71, 11/9/2002; AYM, E.2002/161, K.2002/101, 12/11/2002; AYM, E.2003/88, K.2003/95, 31/10/2003; AYM, E.2003/95, K.2003/97, 18/11/2003; AYM, E.2003/96, K.2003/98, 18/11/2003; AYM, E.2004/49, K.2004/83, 23/6/2004; AYM, E.2004/110, K.2004/121, 8/12/2004; AYM, E.2005/115, K.2005/49, 27/9/2005; AYM, E.2005/122, K.2005/67, 17/10/2005; AYM, E.2006/134, K.2006/95, 4/10/2006.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1993/6, K.1993/6, 9/2/1993; AYM, E.1994/78, K.1994/74, 25/10/1994; AYM, E.1994/87, K.1994/81, 6/12/1994; AYM, E.1996/3, K.1996/3, 1/2/1996; AYM, E.1997/25, K.1997/36, 11/3/1997.

* 22 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1988/30, K.1988/21, 14/6/1988; AYM, E.1989/5, K.1989/8, 14/2/1989; AYM, E.1994/61, K.1994/59, 18/7/1994; AYM, E.2000/54, K.2000/22, 13/9/2000; AYM, E.2001/16, K.2001/5, 24/1/2001; AYM, E.2001/17, K.2001/6, 24/1/2001; AYM, E.2001/18, K.2001/7, 24/1/2001; AYM, E.2001/20, K.2001/8, 24/1/2001; AYM, E.2001/19, K.2001/11, 30/1/2001; AYM, E.2001/21, K. 2001/12, 30/1/2001; AYM, E.2001/50, K.2001/22, 8/2/2001; AYM, E.2001/52, K.2001/23, 8/2/2001; AYM, E.2001/146, K.2001/55, 20/3/2001; AYM, E.2001/306, K.2001/93, 29/5/2001;

AYM, E.2001/338, K.2001/100, 12/6/2001; AYM, E.2001/417, K.2001/349, 13/11/2001; AYM, E.2002/122, K.2002/65, 15/7/2002; AYM, E.2003/43, K.2003/43, 27/5/2003; AYM, E.2003/44, K.2003/45, 4/6/2003; AYM, E.2004/7, K.2004/7, 10/2/2004; AYM, E.2005/23, K.2005/11, 9/3/2005; AYM, E.2005/24, K.2005/12, 9/3/2005; AYM, E.2005/115, K.2005/49, 27/9/2005; AYM, E.2006/45, K.2006/41, 4/4/2006.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1993/14, K.1993/15, 6/4/1993; AYM, E.1994/74, K.1994/71, 27/9/1994; AYM, E.2016/202, K.2016/193, 28/12/2016; AYM, E.2016/201, K.2016/194, 28/12/2016; AYM, E.2021/124, K.2021/88, 16/12/2021.

* 33 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.2000/22, K.2000/7, 21/1/2000; AYM, E.2000/55, K.2000/26, 4/10/2000; AYM, E.2000/56, K.2000/28, 17/10/2000; AYM, E.2001/107, K.2001/34, 20/2/2001; AYM, E.2001/219, K.2001/69, 10/4/2001; AYM, E.2001/279, K.2001/86, 23/5/2001; AYM, E.2001/279, K.2001/91, 23/5/2001; AYM, E.2001/391, K.2001/343, 9/10/2001; AYM, E.2001/407, K.2001/347, 6/11/2001; AYM, E.2001/259, K.2002/1, 15/1/2002; AYM, E.2002/23, K.2002/32, 2/4/2002; AYM, E.2002/49, K.2002/37, 3/6/2002; AYM, E.2002/95, K.2002/49, 28/5/2002; AYM, E.2002/111, K.2002/60, 9/7/2002; AYM, E.2003/4, K.2003/1, 14/1/2003; AYM, E.2003/47, K.2003/49, 4/6/2003; AYM, E.2003/63, K.2003/71, 8/7/2003; AYM, E.2003/111, K.2004/1, 7/1/2004; AYM, E.2004/23, K.2004/50, 15/4/2004; AYM, E.2004/104, K.2004/117, 1/12/2004; AYM, E.2005/101, K.2005/51, 29/9/2005; AYM, E.2005/104, K.2005/52, 29/9/2005; AYM, E.2005/102, K.2005/58, 29/9/2005; AYM, E.2005/129, K.2005/76, 10/11/2005; AYM, E.2005/130, K.2005/77, 10/11/2005; AYM, E.2005/67, K.2006/6, 19/1/2006; AYM, E.2006/12, K.2006/16, 7/2/2006; AYM, E.2006/60, K.2006/51, 17/4/2006; AYM, E.2006/68, K.2006/52, 4/5/2006; AYM, E.2006/80, K.2006/67, 30/5/2006; AYM, E.2006/88, K.2006/69, 6/6/2006; AYM, E.2006/114, K.2006/81, 5/9/2006; AYM, E.2006/122, K.2006/83, 5/9/2006; AYM, E.2006/139, K.2006/102, 1/11/2006; AYM, E.2006/155, K.2006/111, 12/12/2006; AYM, E.2006/161, K.2006/116, 22/12/2006; AYM, E.2007/86, K.2007/73, 30/7/2007; AYM, E.2008/20, K.2008/87, 27/3/2008; AYM, E.2008/49, K.2008/115, 5/6/2008; AYM, E.2008/82,

K.2008/136, 11/9/2008; AYM, E.2009/7, K.2009/29, 26/2/2009; AYM, E.2009/46, K.2009/110, 16/7/2009; AYM, E.2009/54, K.2009/115, 9/9/2009; AYM, E.2008/81, K.2010/8, 14/1/2010; AYM, E.2010/2, K.2010/24, 4/2/2010; AYM, E.2010/8, K.2010/35, 25/2/2010; AYM, E.2010/18, K.2010/45, 24/3/2010; AYM, E.2010/24, K.2010/46, 24/3/2010; AYM, E.2010/84, K.2010/98, 7/12/2010; AYM, E.2010/102, K.2010/105, 7/12/2010; AYM, E.2010/105, K.2010/107, 7/12/2010; AYM, E.2011/1, K.2011/11, 13/1/2011; AYM, E.2011/31, K.2011/56, 30/3/2011; AYM, E.2011/133, K.2011/174, 29/12/2011; AYM, E.2012/23, K.2012/42, 22/3/2012; AYM, E.2012/49, K.2012/76, 11/4/2012; AYM, E.2012/59, K.2012/97, 21/6/2012; AYM, E.2012/79, K.2012/112, 12/9/2012; AYM, E.2012/136, K.2012/181, 22/11/2012; AYM, E.2013/11, K.2013/20, 31/1/2013; AYM, E.2013/69, K.2013/76, 11/6/2013; AYM, E.2013/75, K.2013/83, 4/7/2013; AYM, E.2013/85, K.2013/95, 5/9/2013; AYM, E.2013/109, K.2013/103, 3/10/2013; AYM, E.2013/131, K.2013/145, 11/12/2013; AYM, E.2014/1, K.2014/20, 11/2/2014; AYM, E.2014/6, K.2014/22, 11/2/2014; AYM, E.2014/13, K.2014/26, 11/2/2014; AYM, E.2014/40, K.2014/43, 13/3/2014; AYM, E.2014/42, K.2014/45, 13/3/2014; AYM, E.2014/44, K.2014/47, 13/3/2014; AYM, E.2014/51, K.2014/51, 13/3/2014; AYM, E.2014/66, K.2014/70, 9/4/2014; AYM, E.2014/70, K.2014/73, 9/4/2014; AYM, E.2014/104, K.2014/104, 11/6/2014; AYM, E.2014/121, K.2014/113, 3/7/2014; AYM, E.2014/151, K.2014/147, 2/10/2014; AYM, E.2014/152, K.2014/148, 2/10/2014; AYM, E.2014/156, K.2014/153, 22/10/2014; AYM, E.2014/190, K.2014/191, 25/12/2014; AYM, E.2015/12, K.2015/15, 18/2/2015; AYM, E.2015/27, K.2015/28, 19/3/2015; AYM, E.2015/30, K.2015/33, 1/4/2015; AYM, E.2015/48, K.2015/45, 13/5/2015; AYM, E.2015/64, K.2015/65, 13/7/2015; AYM, E.2015/87, K.2015/89, 22/10/2015; AYM, E.2015/95, K.2015/104, 25/11/2015; AYM, E.2015/100, K.2015/110, 3/12/2015; AYM, E.2015/103, K.2015/113, 23/12/2015; AYM, E.2016/12, K.2016/13, 16/3/2016; AYM, E.2016/26, K.2016/23, 7/4/2016; AYM, E.2016/40, K.2016/38, 26/5/2016; AYM, E.2016/53, K.2016/118, 22/6/2016; AYM, E.2016/126, K.2016/119, 22/6/2016; AYM, E.2016/197, K.2016/190, 22/12/2016; AYM, E.2017/85, K.2017/64, 15/3/2017; AYM, E.2017/88, K.2017/65, 15/3/2017; AYM, E.2017/101, K.2017/87, 12/4/2017; AYM, E.2017/125, K.2017/100, 31/5/2017; AYM, E.2017/131, K.2017/109, 14/6/2017; AYM, E.2017/147, K.2017/126, 26/7/2017; AYM, E.2017/176, K.2017/173,

28/12/2017; AYM, E.2017/177, K.2017/174, 28/12/2017; AYM, E.2018/102, K.2018/74, 21/6/2018; AYM, E.2019/68, K.2019/50, 26/6/2018; AYM, E.2019/97, K.2019/77, 16/10/2019; AYM, E.2019/98, K.2019/78, 16/10/2019; AYM, E.2019/107, K.2019/90, 4/12/2019; AYM, E.2020/2, K.2020/1, 22/1/2020; AYM, E.2020/3, K.2020/3, 22/1/2020; AYM, E.2020/102, K.2021/1, 14/1/2021; AYM, E.2021/93, K.2021/58, 22/9/2021; AYM, E.2021/67, K.2021/48, 14/7/2021; AYM, E.2021/74, K.2021/51, 14/7/2021; AYM, E.2021/101, K.2021/64, 13/10/2021; AYM, E.2021/102, K.2021/65, 13/10/2021; AYM, E.2021/111, K.2021/68, 13/10/2021; AYM, E.2022/66, K.2022/59, 1/6/2022; AYM, E.2022/80, K.2022/78, 21/6/2022; AYM, E.2022/132, K.2022/131, 9/11/2022; AYM, E.2023/31, K.2023/24, 16/2/2023; AYM, E.2023/45, K.2023/41, 9/3/2023; AYM, E.2023/46, K.2023/42, 9/3/2023; AYM, E.2023/51, K.2023/48, 22/3/2023; AYM, E.2023/62, K.2023/61, 5/4/2023; AYM, E.2023/86, K.2023/92, 18/5/2023; AYM, E.2023/87, K.2023/93, 18/5/2023; AYM, E.2023/88, K.2023/94, 18/5/2023; AYM, E.2023/107, K.2023/111, 22/6/2023; AYM, E.2023/112, K.2023/119, 13/7/2023; AYM, E.2023/125, K.2023/132, 26/7/2023; AYM, E.2023/141, K.2023/144, 13/9/2023; AYM, E.2023/159, K.2023/179, 26/10/2023; AYM, E.2024/50, K.2024/50, 22/2/2024.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1991/51, K.1991/55, 31/12/1991; AYM, E.1991/52, K.1991/56, 31/12/1991; AYM, E.1991/53, K.1991/57, 31/12/1991; AYM, E.1991/54, K.1991/58, 31/12/1991; AYM, E.1991/55, K.1991/59, 31/12/1991; AYM, E.1991/56, K.1991/60, 31/12/1991; AYM, E.1991/57, K.1991/61, 31/12/1991; AYM, E.1991/58, K.1991/62, 31/12/1991; AYM, E.1991/59, K.1991/63, 31/12/1991; AYM, E.1996/18, K.1996/12, 22/4/1996; AYM, E.1996/32, K.1996/30, 10/7/1996; AYM, E.1997/30, K.1997/46, 9/4/1997; AYM, E.1998/36, K.1998/49, 20/7/1998; AYM, E.2002/69, K.2002/45, 17/4/2002; AYM, E.2002/102, K.2002/53, 6/6/2002; AYM, E.2002/103, K.2002/54, 6/6/2002; AYM, E.2003/37, K.2003/41, 21/5/2003; AYM, E.2003/113, K.2004/2, 7/1/2004; AYM, E.2004/41, K.2004/65, 9/6/2004; AYM, E.2004/105, K.2004/118, 1/12/2004; AYM, E.2004/112, K.2004/122, 8/12/2004; AYM, E.2005/20, K.2005/13, 9/3/2005; AYM, E.2006/98, K.2006/75, 29/6/2006; AYM, E.2006/108, K.2006/77, 17/7/2006; AYM, E.2006/117, K.2006/82, 5/9/2006; AYM, E.2006/133, K.2006/96, 4/10/2006; AYM, E.2008/21, K.2008/88, 27/3/2007; AYM, E.2010/45, K.2010/68,

20/5/2010; AYM, E.2010/66, K.2010/91, 22/9/2010; AYM, E.2010/70, K.2010/97, 7/12/2010; AYM, E.2010/103, K.2010/106, 7/12/2010; AYM, E.2010/117, K.2011/2, 6/1/2011; AYM, E.2012/14, K.2012/26, 22/2/2012; AYM, E.2012/16, K.2012/30, 1/3/2012; AYM, E.2012/17, K.2012/35, 7/3/2012; AYM, E.2012/25, K.2012/43, 22/3/2012; AYM, E.2013/13, K.2013/21, 31/1/2013; AYM, E.2013/29, K.2013/42, 20/3/2013; AYM, E.2013/59, K.2013/68, 28/5/2013; AYM, E.2013/134, K.2013/136, 28/11/2013; AYM, E.2014/83, K.2014/85, 14/5/2014; AYM, E.2014/107, K.2014/107, 11/6/2014; AYM, E.2014/117, K.2014/111, 25/6/2014; AYM, E.2014/163, K.2014/157, 22/10/2014; AYM, E.2015/16, K.2015/19, 5/3/2015; AYM, E.2016/6, K.2016/7, 10/2/2016; AYM, E.2016/38, K.2016/34, 5/5/2016; AYM, E.2016/50, K.2016/43, 26/5/2016; AYM, E.2016/127, K.2016/120, 22/6/2016; AYM, E.2016/158, K.2016/150, 7/9/2016; AYM, E.2017/155, K.2017/135, 7/9/2017; AYM, E.2018/60, K.2018/30, 28/3/2018; AYM, E.2018/66, K.2018/37, 2/5/2018; AYM, E.2019/86, K.2019/68, 19/9/2019; AYM, E.2019/109, K.2019/91, 4/12/2019; AYM, E.2021/41, K.2021/30, 29/4/2021; AYM, E.2021/120, K.2021/83, 11/11/2021; AYM, E.2022/8, K.2022/14, 24/2/2022; AYM, E.2022/20, K.2022/24, 24/3/2022; AYM, E.2022/31, K.2022/25, 24/3/2022; AYM, E.2022/55, K.2022/54, 12/5/2022; AYM, E.2022/15, K.2022/63, 1/6/2022; AYM, E.2023/150, K.2023/157, 28/9/2023; AYM, E.2023/154, K.2023/170, 11/10/2023; AYM, E.2024/55, K.2024/66, 7/3/2024.

* 35 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1984/3, K.1984/4, 27/3/1984; AYM, E.1987/13, K.1987/16, 1/7/1987; AYM, E.1987/34, K.1987/33, 3/12/1987; AYM, E.1988/6, K.1988/6, 17/3/1988; AYM, E.1988/47, K.1988/45, 29/11/1988; AYM, E.1988/48, K.1988/46, 29/11/1988; AYM, E.1988/49, K.1988/47, 29/11/1988; AYM, E.1988/49, K.1988/47, 29/11/1988; AYM, E.1988/55, K.1988/49, 21/12/1988; AYM, E.1988/56, K.1988/50, 21/12/1988; AYM, E.1988/57, K.1988/51, 21/12/1988; AYM, E.1988/58, K.1988/52, 21/12/1988; AYM, E.1988/59, K.1988/53, 21/12/1988; AYM, E.1988/60, K.1988/54, 21/12/1988; AYM, E.1989/19, K.1989/32, 5/9/1989; AYM, E.1989/20, K.1989/33, 5/9/1989; AYM, E.1990/37, K.1990/32, 11/12/1990; AYM, E.1991/14, K.1991/10, 30/4/1991; AYM, E.1991/46, K.1991/48, 10/12/1991; AYM, E.1992/16, K.1992/17,

3/3/1992; AYM, E.1992/49, K.1992/54, 29/12/1992; AYM, E.1993/1, K.1993/1, 19/1/1993; AYM, E.1993/2, K.1993/2, 19/1/1993; AYM, E.1993/4, K.1993/3, 19/1/1993; AYM, E.1995/29, K.1995/17, 27/6/1995; AYM, E.1995/30, K.1995/18, 27/6/1995; AYM, E.1995/31, K.1995/19, 27/6/1995; AYM, E.1995/32, K.1995/20, 27/6/1995; AYM, E.1995/33, K.1995/21, 27/6/1995; AYM, E.1996/12, K.1996/8, 19/3/1996; AYM, E.1996/53, K.1996/31, 3/9/1996; AYM, E.1997/6, K.1997/5, 29/1/1997; AYM, E.1996/67, K.1997/19, 31/1/1997; AYM, E.1997/31, K.1997/38, 25/3/1997; AYM, E.1997/56, K.1997/62, 4/9/1997; AYM, E.1998/7, K.1998/5, 10/3/1998; AYM, E.1998/15, K.1998/12, 5/5/1998; AYM, E.1998/40, K.1998/51, 9/9/1998; AYM, E.1999/9, K.1999/4, 11/3/1999; AYM, E.1998/7, K.1998/5, 10/3/1998; AYM, E.1999/19, K.1999/12, 3/5/1999; AYM, E.2011/67, K.2011/107, 30/6/2011; AYM, E.2011/68, K.2011/108, 30/6/2011; AYM, E.2011/73, K.2011/123, 22/9/2011; AYM, E.2011/92, K.2011/126, 22/9/2011; AYM, E.2011/93, K.2011/127, 22/9/2011; AYM, E.2011/94, K.2011/128, 22/9/2011; AYM, E.2011/95, K.2011/129, 22/9/2011; AYM, E.2012/36, K.2012/57, 18/4/2012; AYM, E.2012/38, K.2012/58, 18/4/2012; AYM, E.2013/7, K.2013/19, 31/1/2013; AYM, E.2013/118, K.2013/119, 31/10/2013; AYM, E.2013/138, K.2013/146, 11/12/2013; AYM, E.2013/139, K.2013/147, 11/12/2013; AYM, E.2013/140, K.2013/148, 11/12/2013; AYM, E.2013/141, K.2013/149, 11/12/2013; AYM, E.2013/142, K.2013/150, 11/12/2013; AYM, E.2013/143, K.2013/151, 11/12/2013; AYM, E.2013/144, K.2013/152, 11/12/2013; AYM, E.2013/153, K.2013/157, 11/12/2013; AYM, E.2014/28, K.2014/33, 18/2/2014; AYM, E.2014/63, K.2014/69, 9/4/2014; AYM, E.2014/129, K.2014/126, 16/7/2014; AYM, E.2014/129, K.2014/126, 16/7/2014; AYM, E.2014/158, K.2014/1548, 22/10/2014; AYM, E.2014/165, K.2014/158, 22/10/2014; AYM, E.2014/166, K.2014/162, 30/10/2014; AYM, E.2014/175, K.2014/172, 13/11/2014; AYM, E.2014/191, K.2014/192, 25/12/2014; AYM, E.2014/198, K.2015/2, 14/1/2015; AYM, E.2015/81, K.2015/75, 3/9/2015; AYM, E.2015/82, K.2015/76, 3/9/2015; AYM, E.2015/83, K.2015/77, 3/9/2015; AYM, E.2015/89, K.2015/90, 22/10/2015; AYM, E.2015/92, K.2015/98, 12/11/2015; AYM, E.2015/93, K.2015/99, 12/11/2015; AYM, E.2016/131, K.2016/121, 22/6/2016; AYM, E.2016/152, K.2016/142, 7/9/2016; AYM, E.2016/153, K.2016/143, 7/9/2016; AYM, E.2016/160, K.2016/144, 7/9/2016; AYM, E.2016/161, K.2016/145, 7/9/2016; AYM, E.2016/175, K.2016/168, 2/11/2016; AYM,

E.2016/177, K.2016/170, 2/11/2016; AYM, E.2016/183, K.2016/173, 23/11/2016; AYM, E.2016/185, K.2016/175, 23/11/2016; AYM, E.2016/188, K.2016/181, 14/12/2016; AYM, E.2016/194, K.2016/185, 14/12/2016; AYM, E.2016/200, K.2016/192, 28/12/2016; AYM, E.2016/203, K.2016/195, 28/12/2016; AYM, E.2016/204, K.2016/196, 28/12/2016; AYM, E.2017/2, K.2017/2, 18/1/2017; AYM, E.2017/6, K.2017/4, 18/1/2017; AYM, E.2017/7, K.2017/5, 18/1/2017; AYM, E.2017/5, K.2017/7, 18/1/2017; AYM, E.2017/8, K.2017/10, 9/2/2017; AYM, E.2017/10, K.2017/12, 9/2/2017; AYM, E.2017/10, K.2017/12, 9/2/2017; AYM, E.2017/12, K.2017/14, 9/2/2017; AYM, E.2017/29, K.2017/16, 9/2/2017; AYM, E.2017/30, K.2017/17, 9/2/2017; AYM, E.2017/46, K.2017/30, 1/3/2017; AYM, E.2017/108, K.2017/91, 12/4/2017; AYM, E.2017/114, K.2017/97, 4/5/2017; AYM, E.2017/127, K.2017/103, 31/5/2017; AYM, E.2017/128, K.2017/104, 31/5/2017; AYM, E.2017/149, K.2017/128, 26/7/2017; AYM, E.2018/17, K.2018/17, 28/2/2018; AYM, E.2018/18, K.2018/18, 28/2/2018; AYM, E.2018/19, K.2018/19, 28/2/2018; AYM, E.2018/20, K.2018/20, 28/2/2018; AYM, E.2018/21, K.2018/21, 28/2/2018; AYM, E.2018/22, K.2018/22, 28/2/2018; AYM, E.2018/23, K.2018/23, 28/2/2018; AYM, E.2018/24, K.2018/24, 28/2/2018; AYM, E.2018/25, K.2018/25, 28/2/2018; AYM, E.2018/26, K.2018/26, 28/2/2018; AYM, E.2018/141, K.2018/102, 8/11/2018; AYM, E.2018/147, K.2018/104, 8/11/2018; AYM, E.2018/148, K.2018/105, 8/11/2018; AYM, E.2019/43, K.2019/29, 15/5/2019; AYM, E.2019/44, K.2019/30, 15/5/2019; AYM, E.2019/45, K.2019/31, 15/5/2019; AYM, E.2019/52, K.2019/34, 15/5/2019; AYM, E.2019/58, K.2019/44, 30/5/2019; AYM, E.2019/61, K.2019/45, 30/5/2019; AYM, E.2019/63, K.2019/46, 30/5/2019; AYM, E.2019/65, K.2019/48, 30/5/2019; AYM, E.2019/81, K.2019/60, 11/7/2019; AYM, E.2019/82, K.2019/61, 11/7/2019; AYM, E.2019/83, K.2019/62, 11/7/2019; AYM, E.2021/64, K.2021/46, 14/7/2021; AYM, E.2021/134, K.2021/101, 30/12/2021; AYM, E.2021/135, K.2021/102, 30/12/2021; AYM, E.2022/17, K.2022/13, 24/2/2022; AYM, E.2022/64, K.2022/58, 1/6/2022; AYM, E.2022/78, K.2022/76, 21/6/2022; AYM, E.2022/79, K.2022/99, 21/6/2022; AYM, E.2022/137, K.2022/140, 30/11/2022; AYM, E.2023/111, K.2023/118, 13/7/2023; AYM, E.2023/124, K.2023/131, 26/7/2023; AYM, E.2023/188, K.2023/218, 27/12/2023; AYM, E.2023/189, K.2023/219, 27/12/2023; AYM, E.2023/190, K.2023/220, 27/12/2023; AYM, E.2024/2, K.2024/3, 18/1/2024; AYM, E.2024/18, K.2024/22,

1/2/2024; AYM, E.2024/33, K.2024/40, 22/2/2024; AYM, E.2024/34, K.2024/41, 22/2/2024; AYM, E.2024/35, K.2024/42, 22/2/2024; AYM, E.2024/36, K.2024/43, 22/2/2024; AYM, E.2024/38, K.2024/45, 22/2/2024; AYM, E.2024/39, K.2024/46, 22/2/2024; AYM, E.2024/40, K.2024/47, 22/2/2024; AYM, E.2024/41, K.2024/48, 22/2/2024.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.2012/101, K.2012/137, 3/10/2012; AYM, E.2016/155, K.2016/147, 7/9/2016; AYM, E.2016/156, K.2016/148, 7/9/2016; AYM, E.2016/157, K.2016/149, 7/9/2016; AYM, E.2017/43, K.2017/36, 1/3/2017; AYM, E.2017/50, K.2017/37, 1/3/2017; AYM, E.2017/53, K.2017/38, 1/3/2017; AYM, E.2017/54, K.2017/39, 1/3/2017; AYM, E.2017/55, K.2017/40, 1/3/2017; AYM, E.2017/56, K.2017/41, 1/3/2017; AYM, E.2017/58, K.2017/43, 1/3/2017; AYM, E.2017/59, K.2017/44, 1/3/2017; AYM, E.2017/63, K.2017/45, 1/3/2017; AYM, E.2017/64, K.2017/46, 1/3/2017; AYM, E.2017/65, K.2017/47, 1/3/2017; AYM, E.2017/66, K.2017/48, 1/3/2017; AYM, E.2017/67, K.2017/49, 1/3/2017; AYM, E.2017/683, K.2017/50, 1/3/2017; AYM, E.2017/69, K.2017/51, 1/3/2017; AYM, E.2017/70, K.2017/52, 1/3/2017; AYM, E.2017/71, K.2017/53, 1/3/2017; AYM, E.2017/72, K.2017/54, 1/3/2017; AYM, E.2017/73, K.2017/55, 1/3/2017; AYM, E.2017/74, K.2017/56, 1/3/2017; AYM, E.2017/75, K.2017/57, 1/3/2017; AYM, E.2017/76, K.2017/58, 1/3/2017; AYM, E.2017/77, K.2017/59, 1/3/2017; AYM, E.2017/78, K.2017/60, 1/3/2017; AYM, E.2017/79, K.2017/61, 1/3/2017; AYM, E.2017/80, K.2017/62, 1/3/2017; AYM, E.2017/81, K.2017/63, 1/3/2017; AYM, E.2017/83, K.2017/73, 1/3/2017; AYM, E.2017/84, K.2017/74, 1/3/2017; AYM, E.2017/173, K.2017/159, 29/11/2017; AYM, E.2020/96, K.2020/72, 10/12/2020; AYM, E.2021/55, K.2021/43, 4/2/2021; AYM, E.2021/56, K.2021/44, 24/6/2021; AYM, E.2023/119, K.2023/123, 13/7/2023.

* 36 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1984/17, K.1984/12, 11/12/1984; AYM, E.1989/18, K.1989/31, 5/9/1989; AYM, E.1991/12, K.1991/9, 12/4/1991; AYM, E.1992/31, K.1992/37, 26/5/1992; AYM, E.1994/51, K.1994/46, 4/7/1994; AYM, E.1994/52, K.1994/47, 4/7/1994; AYM, E.1999/9, K.1999/4, 11/3/1999; AYM, E.2001/184, K.2001/57, 27/3/2001; AYM, E.2001/281, K.2001/82, 9/5/2001; AYM, E.2001/296, K.2001/83, 17/5/2001; AYM, E.2001/404, K.2001/344, 25/10/2001; AYM, E.2001/460, K.2001/359, 10/12/2001; AYM, E.2002/68,

K.2002/44, 17/4/2002; AYM, E.2006/56, K.2006/48, 6/4/2006; AYM, E.2006/60, K.2006/51, 17/4/2006; AYM, E.2006/74, K.2006/65, 5/7/2007; AYM, E.2010/48, K.2010/70, 20/5/2010; AYM, E.2010/60, K.2010/88, 15/7/2010; AYM, E.2011/52, K.2011/84, 2/6/2011; AYM, E.2011/78, K.2011/124, 22/9/2011; AYM, E.2012/72, K.2012/107, 18/7/2012; AYM, E.2012/155, K.2013/4, 3/1/2013; AYM, E.2013/26, K.2013/38, 7/3/2013; AYM, E.2013/69, K.2013/76, 11/6/2013; AYM, E.2013/125, K.2013/129, 14/6/2013; AYM, E.2014/4, K.2014/9, 29/1/2014; AYM, E.2014/31, K.2014/36, 18/2/2014; AYM, E.2014/136, K.2014/131, 23/7/2014; AYM, E.2014/170, K.2014/168, 13/11/2014; AYM, E.2014/185, K.2014/187, 17/12/2014; AYM, E.2015/24, K.2015/21, 5/3/2015; AYM, E.2015/45, K.2015/44, 13/5/2015; AYM, E.2015/57, K.2015/58, 17/6/2015; AYM, E.2015/70, K.2015/70, 3/9/2015; AYM, E.2015/86, K.2015/88, 22/10/2015; AYM, E.2015/90, K.2015/96, 12/11/2015; AYM, E.2015/91, K.2015/97, 12/11/2015; AYM, E.2016/23, K.2016/18, 16/3/2016; AYM, E.2016/24, K.2016/22, 7/4/2016; AYM, E.2016/48, K.2016/42, 26/5/2016; AYM, E.2016/129, K.2016/123, 22/6/2016; AYM, E.2016/169, K.2016/157, 12/10/2016; AYM, E.2016/170, K.2016/163, 2/11/2016; AYM, E.2017/62, K.2017/25, 1/3/2017; AYM, E.2017/85, K.2017/64, 15/3/2017; AYM, E.2017/88, K.2017/65, 15/3/2017; AYM, E.2017/133, K.2017/110, 14/6/2017; AYM, E.2018/3, K.2018/3, 18/1/2018; AYM, E.2018/10, K.2018/13, 28/2/2018; AYM, E.2018/32, K.2018/31, 28/3/2018; AYM, E.2018/98, K.2018/46, 17/5/2018; AYM, E.2020/86, K.2020/79, 30/12/2020; AYM, E.2021/7, K.2021/5, 4/2/2021; AYM, E.2021/29, K.2021/17, 18/3/2021; AYM, E.2021/53, K.2021/41, 24/6/2021; AYM, E.2021/76, K.2021/53, 14/7/2021; AYM, E.2022/49, K.2022/43, 21/4/2022; AYM, E.2023/75, K.2023/76, 4/5/2023; AYM, E.2023/151, K.2023/168, 11/10/2023; AYM, E.2023/185, K.2023/215, 27/12/2023; AYM, E.2024/7, K.2024/5, 18/1/2024; AYM, E.2024/16, K.2024/21, 1/2/2024; AYM, E.2024/49, K.2024/38, 22/2/2024.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.2002/103, K.2002/54, 6/6/2002; AYM, E.2014/163, K.2014/157, 22/10/2014; AYM, E.2016/4, K.2016/4, 28/1/2016; AYM, E.2016/199, K.2016/191, 22/12/2016; AYM, E.2017/25, K.2017/20, 9/2/2017; AYM, E.2018/5, K.2018/2, 18/1/2018; AYM, E.2018/64, K.2018/35, 2/5/2018; AYM, E.2018/65, K.2018/36, 2/5/2018; AYM, E.2018/63, K.2018/38, 2/5/2018.

* 42 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1983/11, K.1983/12, 17/11/1983; AYM, E.1983/6, K.1983/13, 17/11/1983; AYM, E.1983/7, K.1983/14, 17/11/1983; AYM, E.1983/8, K.1983/15, 17/11/1983; AYM, E.1987/2, K.1987/5, 18/2/1987; AYM, E.1990/32, K.1990/25, 16/10/1990; AYM, E.1992/7, K.1992/2, 28/1/1992; AYM, E.1992/21, K.1992/19, 17/3/1992; AYM, E.1993/20, K.1993/17, 20/4/1993; AYM, E.1994/76, K.1994/73, 13/10/1994; AYM, E.1995/34, K.1995/30, 11/7/1995; AYM, E.1996/6, K.1996/6, 14/2/1996; AYM, E.1996/28, K.1996/24, 26/6/1996; AYM, E.1996/29, K.1996/25, 26/6/1996; AYM, E.1997/23, K.1997/34, 11/3/1997; AYM, E.1997/33, K.1997/39, 26/3/1997; AYM, E.1998/54, K.1998/74, 23/11/1998; AYM, E.1999/19, K.1999/12, 3/5/1999; AYM, E.1999/21, K.1999/17, 12/5/1999; AYM, E.1999/23, K.1999/18, 25/5/1999; AYM, E.2001/374, K.2001/337, 12/9/2001.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1991/31, K.1991/27, 12/9/1991; AYM, E.1991/60, K.1992/16, 3/3/1992; AYM, E.1998/17, K.1998/14, 12/5/1998; AYM, E.2000/37, K.2000/14, 15/6/2000; AYM, E.2001/120, K.2001/44, 27/2/2001; AYM, E.2001/360, K.2001/105, 18/7/2001; AYM, E.2001/361, K.2001/106, 18/7/2001.

* 48 no'lu atıf:

Adli Yargı Başvuruları: AYM, E.1986/21, K.1986/20, 29/7/1986; AYM, E.1991/28, K.1991/26, 19/7/1991; AYM, E.1991/50, K.1991/52, 24/12/1991; AYM, E.1992/32, K.1992/41, 23/6/1992; AYM, E.1997/46, K.1997/54, 10/6/1997; AYM, E.1997/47, K.1997/55, 10/6/1997; AYM, E.1997/66, K.1997/72, 16/12/1997; AYM, E.1998/32, K.1998/27, 23/6/1998; AYM, E.2000/1, K.2000/2, 21/1/2000; AYM, E.2001/51, K.2001/27, 13/2/2001; AYM, E.2001/67, K.2001/29, 13/2/2001; AYM, E.2001/110, K.2001/43, 27/2/2001; AYM, E.2001/142, K.2001/50, 15/3/2001; AYM, E.2001/188, K.2001/61, 27/3/2001; AYM, E.2001/262, K.2001/80, 1/5/2001; AYM, E.2002/120, K.2002/64, 15/7/2002; AYM, E.2002/155, K.2002/99, 5/11/2002; AYM, E.2003/46, K.2003/46, 4/6/2003; AYM, E.2003/76, K.2003/80, 11/9/2003; AYM, E.2003/90, K.2003/93, 31/10/2003; AYM, E.2004/370, K.2004/62, 26/5/2004; AYM, E.2004/39, K.2004/66, 9/6/2004; AYM, E.2004/42, K.2004/67, 9/6/2004; AYM, E.2005/1, K.2005/5, 11/1/2005; AYM, E.2005/11, K.2005/9, 10/2/2005; AYM, E.2005/62, K.2005/39, 7/7/2005; AYM, E.2006/13, K.2006/18,

9/2/2006; AYM, E.2007/11, K.2007/19, 19/2/2007; AYM, E.2013/93, K.2013/101, 25/9/2013; AYM, E.2013/121, K.2013/127, 14/11/2013; AYM, E.2013/132, K.2013/135, 28/11/2013; AYM, E.2014/49, K.2014/50, 13/3/2014; AYM, E.2014/93, K.2014/88, 14/5/2014; AYM, E.2015/84, K.2015/78, 3/9/2015; AYM, E.2016/41, K.2016/39, 26/5/2016; AYM, E.2019/29, K.2019/10, 14/3/2019; AYM, E.2020/78, K.2020/59, 22/10/2020; AYM, E.2021/53, K.2021/41, 24/6/2021.

İdari Yargı Başvuruları: AYM, E.1989/3, K.1989/5, 26/1/1989; AYM, E.2011/124, K.2011/160, 8/12/2011; AYM, E.2013/81, K.2013/94, 5/9/2013; AYM, E.2014/2, K.2014/21, 11/2/2014; AYM, E.2014/11, K.2014/24, 11/2/2014; AYM, E.2014/12, K.2014/25, 11/2/2014; AYM, E.2014/15, K.2014/27, 11/2/2014; AYM, E.2014/23, K.2014/31, 18/2/2014; AYM, E.2014/29, K.2014/34, 18/2/2014; AYM, E.2014/163, K.2014/157, 22/10/2014; AYM, E.2016/4, K.2016/4, 28/1/2016; AYM, E.2016/199, K.2016/191, 22/12/2016; AYM, E.2017/25, K.2017/20, 9/2/2017; AYM, E.2018/5, K.2018/2, 18/1/2018; AYM, E.2018/64, K.2018/35, 2/5/2018; AYM, E.2018/65, K.2018/36, 2/5/2018; AYM, E.2018/63, K.2018/38, 2/5/2018; AYM, E.2014/30, K.2014/35, 18/2/2014; AYM, E.2015/51, K.2015/57, 17/6/2015; AYM, E.2015/77, K.2015/73, 3/9/2015; AYM, E.2021/126, K.2021/100, 30/12/2021; AYM, E.2014/30, K.2014/35, 18/2/2014; AYM, E.2015/51, K.2015/57, 17/6/2015; AYM, E.2015/77, K.2015/73, 3/9/2015; AYM, E.2021/126, K.2021/100, 30/12/2021.

